

ਖੇਤੀ ਕਰਨੁਨਾਂ ਵਿਚ

ਕਾਲਾ ਕੀ ਹੈ ?

ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੂਰ

ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਾਈਕੋਰਟ

www.PunjabiLibrary.com

ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਕੀ ਹੈ?

ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੂਰ
ਐਡਵੋਕੇਟ
ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀਆਂ 5000 ਕਾਪੀਆਂ ਲੋਕਹਿਤ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਵੰਡੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

**Kheti Kanunan Vich
Kala Ki Hai?**

by

Joginder Singh Toor

Advocate

Punjab and Haryana High Court Chandigarh

jogindersingh_toor@yahoo.com

2021

Published by Lokgeet Parkashan
printed & bound by Unistar Books Pvt. Ltd.

301, Industrial Area, Phase-9,
S.A.S. Nagar, Mohali-Chandigarh (India)

email : unistarbooks@gmail.com

website : www.unistarbooks.com

Ph. +91-172-5027427, 5027429, 4027552

© Author 2021

Produced and bound in India

All rights reserved

ਤਤਕਰਾ

ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ	7
1. ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ।	9
2. ਕਿਸਾਨ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਕਿਉਂ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ	13
3. ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਬਾਰੇ ਕੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ	16
4. ਮੰਡੀਕਰਨ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ	17
5. ਵਣਜ ਵਪਾਰ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ	19
6. ਕੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਰੇ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਾਧੂ ਭਾਰ ਹੈ?	22
7. ਕੰਟਰੈਕਟ ਫਾਰਮਿੰਗ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ	23
8. ਮੱਦ 33 ਕਿਵੇਂ ਹੋਂਦ ਚ ਆਈ	28
9. ਕਿਸਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧਾਂ (amendment) ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਰਹੇ।	29
10. ਖੇਤ ਤੇ ਖੇਤੀ ਦੋਵੇਂ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ	30
11. ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ (IMF) ਦਾ ਬਣਨਾ	34
12. ਵਰਲਡ ਬੈਂਕ ਦਾ ਬਣਨਾ	36
13. ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ	37
14. ਪੈਟਰੋ ਡਾਲਰ	39
15. I.T.O. ਦਾ ਨਾ ਬਣ ਸਕਣਾ	42
16. ਗੈਟ ਫੋਲੋ ਕਿਉਂ ਹੋਈ	44
17. WTO ਦਾ ਬਣਨਾ	45
18. ਕੌਣ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਰਥ ਚਾਰੇ ਨੂੰ?	47

19.	ਐਮ ਐਸ ਪੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ 2009-2013	55
20.	ਜੀਰੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ 1757 2013-2014	56
21.	ਬਾਜਰੇ ਦੀ ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ 1315 ਐਮ ਐਸ ਪੀ 1250	57
22.	ਮੱਕੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ 1654 ਐਮ ਐਸ ਪੀ 1310	58
23.	ਕਪਾਹ ਦੀ ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ 3783 ਐਮ ਐਸ ਪੀ 3600	59
24.	ਕਣਕ ਦੀ ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ 1613 ਐਮ ਐਸ ਪੀ 1350	60
25.	ਜੌਂ ਦੀ ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ 1462 ਐਮ ਐਸ ਪੀ 980	61
26.	ਚਨੇ ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ 3924 ਐਮ ਐਸ ਪੀ 3000	62
27.	ਤੇਲ ਬੀਜ਼ ਦੀ ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ 4192 ਐਮ ਐਸ ਪੀ 2800	63
28.	ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਐਮ ਐਸ ਪੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੱਤਰ	64
29.	ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਤਿੰਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਕਾਪੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ। ਵਨਜ ਤੇ ਵਪਾਰ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ	67
30.	ਜਰੂਰੀ ਵਸਤਾ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ (ਸ਼ੋਧ ਕਾਨੂੰਨ)	69
31.	ਕਟਰੈਕਟ ਫ਼ਾਰਮਿੰਗ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ	77

ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ

5 ਜੂਨ, 2020 ਮਾੜਾ ਦਿਨ ਸੀ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਰਕਾਰ ਤਿੰਨ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਗੋਲੀ ਵਾਂਗ ਵੱਜੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਜਤਾਇਆ ਪੁਰ ਅਮਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਆਪਣੀ ਅਵਾਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਲੁਕਵੇਂ ਇਰਾਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਅਣਸੁਣਿਆ ਕਰਕੇ, ਸਤੰਬਰ, 2020 ਨੂੰ ਤਿਨੋਂ ਅਧਿਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਟਕੀ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਪਾਰਲੀਅਮੈਂਟ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਆਪੀ ਵਿਰੋਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵੱਧਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਸਿਲਸਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਗਿਆਰਾਂ ਵਾਰ ਹੋਈ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਖੁਦਸੇ ਦੱਸੇ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਉਣਤਾਈਆਂ ਅਤੇ ਅਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਵੇਰਵਾ ਦੱਸਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ ਸਰਕਾਰ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਾਲਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਪੱਖ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰਖਦਿਆਂ ਇਹ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਵੇਂ ਕਿਸਾਨ ਮਾਰੂ ਹਨ, ਕਿਵੇਂ ਸਮੁੱਚੇ ਖੇਤੀ ਅਰਥ ਚਾਰੇ ਤੇ ਦੁਸ਼ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹਨ, ਕਿਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਅਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹਨ।

ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਹੁਣ ਜਨ ਅੰਦੋਲਨ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਸਾਰੇ ਕਿਰਤੀ ਵਰਗ ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਖੇਤੀ ਅਰਥਚਾਰਾ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ, ਖੇਤ ਤੇ ਖੇਤੀ ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਅਨਾਜ ਅਤੇ ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤੁਰੀ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸਰਕਾਰ ਆਪਣਾ ਕੰਟਰੋਲ ਗਵਾ ਚੁੱਕੀ ਹੋਏਗੀ ਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਰਗ ਮਰਨ ਕਿਨਾਰੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੋਂ ਸਾਂਭਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਅਰੰਭੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਇੱਕ ਚੇਤਨ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਪਰਭਾਵਤ ਵਰਗ, ਗਰੀਬ, ਮਜ਼ਦੂਰ, ਮੁਲਾਜ਼ਮ, ਤੇ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਕਿਰਤੀ ਲੋਗ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇਵਿਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਕੇ, ਵਰਗ ਚੇਤਨਾ ਵੱਲ ਵਧੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੀ ਚੇਤਨਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਅ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਤੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਡਰ ਵੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਜਨ ਅੰਦੋਲਨ ਬਣਨਾ ਤੇ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਅਵਾਜ਼ਾਂ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆ ਸਕਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ।

ਕਿਤੇ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਰੱਖ ਸਕੇ, ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦੱਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਤੇ ਢੁਕਵੇਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ, ਤੇ ਅਸਵਿਧਾਨਿਕ ਹੋਣਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੂਰ

ਐਡਵੋਕੇਟ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ

530, ਸੈਕਟਰ 33-ਬੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

91-98151-33530

jogindersingh_toor@yahoo.com

ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ, ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਰੋਧੀ।

5 ਜੂਨ 2020, ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੋਵਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਉਨਤਮ ਮੁੱਲ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕਣਕ ਖਰੀਦੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਸੂਰਜਮੁਖੀ, ਮੱਕੀ ਸਾਂਭਣ ਤੇ ਧਾਨ ਬੀਜਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਰੁਝੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਤੇ ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਕਰੋਨਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ ਲੜ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸੈਂਟਰਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਕਰੋਨਾ ਤੋਂ ਮੋੜ ਕੇ, ਇਕੋ ਦਿਨ 5 ਜੂਨ, 2020 ਨੂੰ ਹੀ ਤਿੰਨ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਦਿਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਸਾਨੀ ਤੇ ਭਾਰਾ ਪੈਣ ਦੇ ਅੰਦੇਸ਼ਿਆਂ, ਸਿੱਟਿਆਂ ਤੇ ਅਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਚਰਚਾ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਅਧਿਐਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਸਿਟੇ ਕਢਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭਲੇਖਾ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ।

ਜਦੋਂ 1939 ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋ ਹੋਰ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਜੰਗ ਲੜਨੀ ਪਈ। ਪਹਿਲਾ ਸੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਨਿਯੰਤਰਨ ਤੇ ਬਲੈਕ ਮਾਰਕੀਟ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ। ਇਸ ਫਰੰਟ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ **Defence of India Act, 1939** (ਡਿਫੈਂਸ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਐਕਟ) ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੂਜਾ ਸੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਕਾਨਾਂ ਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਾਏ ਵਧਣਾ। ਕਿਰਾਇਆਂ ਬਾਰੇ ਰੈਂਟ ਐਕਟ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਡਿਫੈਂਸ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਐਕਟ ਨੂੰ 1946 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਨਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ (ਆਰਜ਼ੀ) ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਐਕਟ 1946 - **Essential Supplies (Temporary Powers) Act, 1946** ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਵੀ 1948 ਤੱਕ ਹੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਮਿਆਦ 1955 ਤੱਕ ਵਧਾਈ ਗਈ। 1955 ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਅਧੀਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤੂਆਂ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ **Essential Commodities Act, 1955** ਪਾਸ ਹੋਇਆ। ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਕੈਬਿਨਿਟ ਵਿੱਚ ਫੂਡ ਮਨਿਸਟਰ ਰਫੀ ਅਹਿਮਦ ਕਿਦਵਾਈ ਨੇ ਨਵੇਂ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ 1952 ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਉਸ ਦੀ 1954 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੈਕਚਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਇਹ ਐਕਟ 1955 ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਾਸ ਹੋਇਆ।

ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਨਾਜ ਸਮੱਸਿਆ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਫੈਲਾਉਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਵਪਾਰੀ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਵਪਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂਖੋਰੀ, ਤੇ ਫਿਰ ਬਲੈਕ ਮਾਰਕੀਟ ਚ ਹੱਥ ਰੰਗਣੇ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਸੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। 1955 ਵਿੱਚ ਬਣਿਆ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ “ਇਹ ਐਕਟ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ, ਵੰਡ ਤੇ ਸਪਲਾਈ ਸਬੰਧੀ ਵਪਾਰ ਤੇ ਵਣਜ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।”

ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਤੇ ਗਏ, ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ, ਸਪਲਾਈ ਤੇ ਸਾਂਵੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਨਿਸਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਡਿਫੈਂਸ ਤੇ ਮਿਲਟਰੀ ਉਪਰੋਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਦੇ

9/ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਲਾ ਕੀ ਹੈ?

ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਉਂਤਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨ, ਖਰੀਦ ਤੇ ਵੇਚ ਮੁੱਲ ਨਿਸਚਿਤ ਕਰਨਾ, ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਰਕਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕੰਟਰੋਲ ਆਰਡਰ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ:-

1. ਲਾਈਸੈਂਸ ਤੇ ਪਰਮਿਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ।
2. ਬੰਜਰ ਤੇ ਵੀਰਾਨ ਪਈਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਹੇਠ ਲਿਆਉਣਾ।
3. ਜਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਖਰੀਦ ਤੇ ਫਰੋਖਤ ਕੀਮਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ।
4. ਭੰਡਾਰਨ, ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਵੰਡ ਤੇ ਡਿਸਪੋਜ਼ਲ ਬਾਰੇ ਆਰਡਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ।
5. ਕਿਸੇ ਜਰੂਰੀ ਵਸਤ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਹੈ, ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਰੱਖਣ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣਾ।
6. ਕਿਸੇ ਵਪਾਰੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਜਰੂਰੀ ਵਸਤੂ ਥੋਕ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਕੰਟਰੋਲ ਆਰਡਰ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਵੰਡਣ ਬਾਰੇ ਆਰਡਰ ਕਰਨਾ।

ਜਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:-

ਖਾਧ ਪਦਾਰਥ, ਪਸ਼ੂ ਖੁਰਾਕ, ਕੋਲਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੰਗੀਠੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਲਣ ਵਾਲਾ ਕੋਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਸੜਕ ਤੇ ਚਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਕਲਪਰਜ਼ੇ, ਕਪਾਹ, ਉਨੀ ਕਪੜੇ, ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਤੇਲ ਤੇ ਤੇਲ ਬੀਜ, ਲੋਹਾ ਅਤੇ ਸਟੀਲ, ਕਾਗਜ਼, ਪੈਟਰੋਲ ਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਤੋਂ ਬਣੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਸਮਝੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਕੰਟਰੋਲ ਆਰਡਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। 1955 ਤੋਂ 2003 ਤੱਕ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਾਰ ਤਰਮੀਮਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਹਰ ਵਾਰ ਇਹੀ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪਾਇਦਾਰ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਆਰਡਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ, ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਤਰੀਕਾ ਹੋਵੇ। ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਕਾਇਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੰ: 8 ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਉਂਦਿਆਂ, ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। “ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਸਬ ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦਾ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਨਵੀਂ ਜੋੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਧਾਰਾ (1A) ਲਾਗੂ ਸਮਝੀ ਜਾਏਗੀ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਰਕਾਰ ਹੈ:-

- (a) ਖਾਧ ਪਦਾਰਥ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨਾਜ, ਦਾਲਾਂ, ਪਿਆਜ਼, ਆਲੂ, ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਤੇਲ, ਤੇਲ ਬੀਜ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਇਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕਰਕੇ, ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰੇਗੀ, ਨੂੰ

10 / ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਲਾ ਕੀ ਹੈ?

ਸਿਰਫ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਜੰਗ, ਭਿਆਨਕ ਅਕਾਲ, ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਅਸਾਧਾਰਣ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਧਣਾ, ਭਿਆਨਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਕਹਿਰ, ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੀ ਵਿੱਚ ਕੰਟਰੋਲ ਆਰਡਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

(b) ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਦੀ ਸਟਾਕ ਲਿਮਟ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਆਰਡਰ, ਕੀਮਤਾਂ ਵਧਣ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਕੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ:

- (1) ਜੇਕਰ ਫਲਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿੱਚ 100 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋ ਜਾਵੇ,
- (2) ਸਮੇਂ ਨਾਲ, ਨਾਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕਣ ਵਾਲੀਆਂ (Non perishable) ਖਾਧ ਵਸਤਾਂ, ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿੱਚ 50 ਫੀਸਦੀ ਵਾਧਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਕੀਮਤਾਂ ਮਿਥਨ ਦਾ ਅਧਾਰ ਪਿਛਲੇ 12 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਜਾਂ ਪਿਛਲੇ 5 ਸਾਲ ਦੀ ਔਸਤ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਗਿਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।”

“ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਟਾਕ ਕਰਨ ਦੀ ਲਿਮਟ, ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ, ਉਪਜ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ, ਡੱਬਾ ਬੰਦ ਹੋਕੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਜਿੰਨੇ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ ਉਹ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਚੇਨ ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਗਿਣੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਕਿਸੇ ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਕੰਟਰੋਲ ਆਰਡਰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।”

ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨਾ ਦੱਸ ਕੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਖੁਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰੀਆਂ ਤੇ ਜ਼ਖੀਰਾ ਖੋਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਪਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਜਮਾਖੋਰਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਦੀ, ਨਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਕੰਟਰੋਲ ਆਰਡਰ ਜਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਸਬ ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੇ ਕੰਟਰੋਲ ਆਰਡਰ ਜਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਉਪਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਹੁਣ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਵਪਾਰੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਵੱਲ ਹੈ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਨਾਫੇ ਦਾ ਧੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਤੋਂ 10 ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ ਮੱਕੀ ਲੈ ਕੇ 250 ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ ਮੱਕੀ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਕਸਟਰਡ ਵੇਚਦੇ ਹਨ। ਆਲੂ 5 ਤੋਂ 10 ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ ਤੇ ਚਿਪਸ 200 ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ ਵੇਚਦੇ ਹਨ। ਹਰੇ ਮਟਰ 10 ਤੋਂ 15 ਰੁਪਏ ਤੇ ਫਰੋਜ਼ਨ ਮਟਰ 100 ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ, ਕਾਫੀ ਦੇ ਬੀਜ 200 ਰੁਪਏ ਲੈ ਕੇ 2000 ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ ਇੰਸਟਾਂਟ ਕਾਫੀ ਵਿਕਦੀ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਕਈ ਹੋਰ ਵਸਤਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਖਰੀਦਣ ਤੇ ਵੇਚਣ ਬਾਰੇ ਭਾਅ ਮਿਥਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ੋਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਸਿਰਫ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ, ਬਲਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾ ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡਾ ਤੇ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਕੁਝ ਨਗਦ ਪੈਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ, ਵੰਡ

ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਕੁਰੱਪਟ ਹੋਇਆ ਕਹਿ ਕੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਸਭ ਨੂੰ ਇਹ ਵਸਤੂਆ ਮਾਰਕਿਟ ਚੋਂ ਖਰੀਦਣੀਆਂ ਪੈਣ ਗੀਆ ਜਿਸ ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰੋਟਾਂ ਤੇ ਵੇਚਣਗੇ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ, ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਸਮੂਚਾ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਰਗ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

1955 ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਲੋੜ ਤੇ ਪਛੋਕੜ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਕਿਸਾਨ ਤਾਂ ਇਹ ਆਸ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਸਨ ਕਿ ਜਿਸ ਘਾਲਣਾ ਸਦਕਾ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੰਨਸੰਕਟ ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਢਿਆ, ਬਲਕਿ ਗਰੀਨ ਰੈਵੋਲਿਊਸ਼ਨ ਲਿਆ ਕੇ ਅਨਾਜ ਸਰਪਲਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਥਾਪੜੇਗੀ।

ਕਿਸਾਨ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਕਿਉਂ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ

ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਨਿਊਨਤਮ ਮੁੱਲ। ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਲ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੈ ਤੇ ਮਿਲਣਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੁੱਲ ਮਿਥਣ ਵਾਸਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਇਹਨੂੰ ਤਿਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਣਦੇ ਹਨ।

A2 ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਉਹ ਲਾਗਤ ਜਿਹੜੀ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਖੇਤ ਵਾਹੁਣ, ਬੀਜਣ, ਬੀਜ, ਤੇਲ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੇ ਕਰਾਏ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਨਕਦ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

A2+FL ਭਾਵ **A2+ਫੈਮਲੀ** ਲੇਬਰ: ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਕਦ ਖਰਚੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਮਿਹਨਤ ਜੋੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

C2 ਕੰਪਰੀਹੈਂਸਿਵ ਕੋਸਟ, ਭਾਵ ਨਕਦ ਕੀਤਾ ਖਰਚਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮਿਹਨਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਠੋਕਾ, ਕਰਾਇਆ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਬਣਦਾ ਵਿਆਜ, ਸੰਦਾਂ ਦੀ ਘਸਾਈ, ਤੇ ਨਵੀਂਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਦਾ ਦਾ ਬਦਲਾਵ ਆਦਿ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ **A2** ਨੂੰ ਗਿਣਦਿਆਂ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ **A2+ਫੈਮਲੀ** ਲੇਬਰ ਗਿਣਦੀ ਹੈ। ਸੀ2 ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਰਿਪੋਰਟ ਤਾਂ **C2+50** ਫੀਸਦੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸਫਾਰਸ਼ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ 2014 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਜਿੱਤ ਜਾਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਹੀ ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਹਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸਗੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਪਾਈ ਗਈ ਇਕ ਜਨ ਹਿੱਤ ਪੈਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਜੁਆਬ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਹਲਫੀਆ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਵਾਸਤੇ ਸੰਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਰਿਟ ਪੈਟਿਸ਼ਨ **No.18969/2014** ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੰਨਾ 55-66 ਤੱਕ ਜੋ ਨਾਲ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਸਲ ਦੀ ਲਾਗਤ ਕਿੰਨੀ ਹੈ ਤੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ ਉਸ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸੌ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਵਿੰਟਲ ਘੱਟ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1964 ਵਿੱਚ ਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾਇਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਪ੍ਰਾਈਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾਈ ਗਈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਹਰ ਫਸਲ ਦੀ ਵੇਚ ਕੀਮਤ ਤਹਿ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ

ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਕੁਝ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਕ ਉਣਤਾਈ ਸੀ ਕਿ ਭਾਅ ਤਹਿ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਇਕ ਨਵਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਕੀਮਤ ਕਮਿਸ਼ਨ 1985 ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਕੀਮਤ ਤਹਿ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਕੀਮਤ ਤਹਿ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। 1. ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੀ ਲਾਗਤ, 2. ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ, 3. ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਸਮਤੁਲਣ, 4. ਮਾਰਕਿਟ ਦੇ ਝੁਕਾਅ, 5. ਡੀਮਾਂਡ ਤੇ ਸਪਲਾਈ 6. ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਸਮਤੁਲਣ, 7. ਮਿਥੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਉਦਯੋਗ ਤੇ ਅਸਰ, 8. ਕੀਮਤ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਭਾਰ, 9. ਆਮ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਅਸਰ, 10. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 11. ਕਿਸਾਨ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤੇ ਵਸੂਲ ਕੀਤੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਸਮਤੁਲਣ, 12. ਬਜ਼ਾਰੀ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਤੇ ਅਸਰ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਹੁ ਨਾਲ ਵਾਚਣ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਨੰਬਰ 4, 5, 7, 9, 10 ਤੇ 12 ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਤੁਆਲਕ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕੀਮਤ ਘੱਟਾਅ ਕੇ ਮਿਥਨ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਲਾਗਤ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੈਂਡਿੰਗ ਪਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਪਾਈ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲ 2013-14 ਵਿੱਚ ਕਣਕ ਦਾ ਲਾਗਤ ਮੁੱਲ 1613 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਸੀ ਤੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. 1350 ਰੁਪਏ, ਧਾਨ ਲਾਗਤ ਮੁੱਲ 1751 ਰੁਪਏ ਤੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. 1310 ਰੁਪਏ, ਮੱਕੀ ਦੀ ਲਾਗਤ 1654 ਰੁਪਏ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. 1310 ਰੁਪਏ, ਬਾਜਰਾ ਲਾਗਤ 1315 ਰੁਪਏ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. 1250 ਰੁਪਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਫਸਲ ਦੀ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਲਾਗਤ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਸੌ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਅਜੇ ਵੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਫਾ 46 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ:-

ਸਾਲ	ਫਸਲ ਦਾ ਨਾਂ	ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ	ਐਮ ਐਸ ਪੀ
2013	ਜੀਰੀ	1757	1310
2013	ਬਾਜਰਾ	1315	1250
2013	ਮੱਕੀ	1654	1310
2013	ਕਪਾਹ	3783	3700
2013	ਕਣਕ	1613	1350
2013	ਜੌਂ	1462	980
2013	ਚਣੇਂ	3924	3000

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਐਮ ਐਸ ਪੀ ਤਹਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਸੌ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਨਟਲ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਰ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਹਰ ਸਾਲ ਸੈਂਕੜੇ ਕਰੋੜਾਂ ਦਾ ਘਾਟਾ ਸਹਿ ਰਹਿ ਹਨ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ, ਤੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੂੰ ਲਾਗਤ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਵੀ ਫਿਕਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਤਾਂ ਜਿਹੜੀ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. 23 ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਤਹਿ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਹ ਤਾਂ ਦਿਓ। ਉਹ ਵੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਆਨਾਕਾਨੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਬਲਕਿ ਸਾਰੇ ਰਾਹ ਬੰਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਨਵੇਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਇਕ ਹੋਰ ਪੱਖ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਨਿਉਂਨਤਮ ਮੁੱਲ, ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਦਾਰਾ ਬਣਾਏਗੀ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਵਪਾਰੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਜਿਨਸ ਦਾ ਕੀ ਭਾਅ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਵਪਾਰੀ ਫਸਲ ਖਰੀਦ ਕਰੇਗਾ ਇਸ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਪਾਰੀ ਤੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਤੇ ਖਰੀਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ।

10 ਜੁਲਾਈ 1913 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਕ ਐਲਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਘਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਤਹਿ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦੇਂਦੇ ਰਹਿਣ ਬਾਰੇ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਜੈਸੀਆਂ ਕੰਮ ਕਰਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਤੇ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਜਾਰੀ ਰਖਣਗੀਆਂ। ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਏਜਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਘਾਟਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪੂਰੇ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕਰੇਗੀ।

ਐਫ. ਸੀ. ਆਈ. ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦਾਰੀ ਕਰੇਗੀ

ਨਾਫਡ. ਸੀ. ਡਬਲਿਓ. ਸੀ., ਐਨ. ਸੀ. ਸੀ. ਐਫ., ਅਤੇ ਐਸ. ਐਫ. ਏਸੀ.

ਦਾਲਾਂ ਅਤੇ ਤੇਲ ਵਾਲੇ ਬੀਜ ਖਰੀਦ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਨਾਫਡ ਕਪਾਹ ਵੀ ਖਰੀਦੇਗੀ

ਇਸ ਘੋਸ਼ਨਾ ਪਤਰ ਦਾ ਨਬਰ F.No.6-3/2012-FEB-ES(Vol.11) ਹੈ ਇਹ ਸਫਾ ਨੰ 64 ਤੇ ਹੈ- ਨਵੇਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਸਰਕਾਰ, ਤੇ FCI ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਿਭਾਸ਼ਾ ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਏਜਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਐਫ. ਸੀ. ਆਈ. ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਾਂਤਾ ਕੁਮਾਰ ਕਮੇਟੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਨਾਕਾਮੀ ਹੈ।

ਮੰਡੀਕਰਨ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ

5 ਜੂਨ, 2020 ਤੋਂ ਹੀ ਜਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ, ਜਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ 1955 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾਇਰੇ ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਢਕੇ, ਤੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂਖੋਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮੰਡੀਕਰਨ ਸਿਸਟਮ ਪਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮੰਤਵਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਧ ਪਦਾਰਥ ਵੇਚਣ ਤੇ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਸਿਸਟਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ ਨੰ: 1 ਵਿੱਚ ਹੀ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਉਪਜ ਤੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਤੇ ਬੜਾਵਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹ ਖੇਡਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ।

ਥੋੜਾ ਯਾਦ ਕਰੀਏ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਤੇ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਲਾਹੇਵੰਦ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਸਟਮ ਕਿਵੇਂ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਇਆ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿਸਟਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਪਾਰੀ ਕੱਪੜੇ ਹੇਠ ਹੱਥ ਲੁਕਾ ਕੇ ਉਂਗਲਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਉਪਜ ਦਾ ਭਾਅ ਤਹਿ ਕਰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮਜਬੂਰ ਕਿਸਾਨ ਉਸੇ ਭਾਅ ਵੇਚ ਦੇਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਪਜ ਦੀ ਕੀਮਤ, ਪਿਛਲਾ ਵਿਆਜ ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਤਹਿ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਸੇ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੋ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ। ਇਕ 1918 ਵਿੱਚ Usurious Loans Act ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਤੇ ਗਹਿਣੇ ਧਰ ਕੇ ਲਏ ਗਏ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਵਿਆਜ ਦਰ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਫੀਸਦੀ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਵਿਆਜ ਤੇ ਦੋ ਫੀਸਦੀ ਵੱਧ, ਅਤੇ ਸਾਧਾਰਣ ਕਰਜ਼ੇ ਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 12 ਫੀਸਦੀ ਵਿਆਜ ਹੱਦ ਤਹਿ ਕਰ ਦਿਤੀ।

1930 ਵਿੱਚ ਰੈਂਡੀਸ਼ਨ ਆਫ ਐਕਾਊਂਟਸ ਐਕਟ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ 15 ਜੂਨ ਤੇ 15 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਦੇਵੇ। ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। 1934 ਵਿੱਚ ਸਰ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਰੀਲੀਫ ਆਫ ਇਨਡੈਂਟਡੈਨੈਸ ਐਕਟ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 1939 ਵਿੱਚ ਮੰਡੀਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮੰਡੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਹੋਈਆਂ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਵੀ ਇਸੇ 1939 ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਜਰੂਰੀ ਸੋਧਾਂ ਕਰਕੇ ਮੰਡੀਆਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 1939 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪੇਂਡੂ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਵੱਲ ਰੁਖ ਮੋੜਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਸਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਦਮਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਗੰਭੀਰ ਸਰਵੇਖਣ ਤੇ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਸਨ। 1951 ਵਿੱਚ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ, 1954 ਵਿੱਚ ਥਾਪਰ ਕਮੇਟੀ ਬਣੀ। 1951 ਵਿੱਚ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪੇਂਡੂ ਮੰਡੀਕਰਨ ਤੇ ਆਰਥਕਤਾ ਬਾਰੇ ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ।

ਉਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੇ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਦੇ ਨਰੀਖਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਗਿਆ ਕਿ

ਜੇਕਰ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਮੰਡੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਮੰਡੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਬੀਆ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਮਾਰਕੀਟ ਐਕਟ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਯੋਗ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਮੰਡੀਆਂ ਬਣਾਉਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਮੰਡੀਕਰਨ ਬੋਰਡ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੰਡੀਆਂ ਲਈ ਜਮੀਨਾਂ ਦਾ ਅਧੀਕਰਨ ਕਰਕੇ ਸ਼ੈਡ ਬਨਾਉਣਾ, ਆੜਤੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਥਾਵਾਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਘਰ, ਇਕ ਪੂਰਾ ਸਿਸਟਮ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਉਪਜ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਟੈਕਸ, ਸੈਸ ਤੇ ਹੋਰ ਖਰਚੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਾਜ ਦੇ ਡਿਵੇਲਪਮੈਂਟ ਕਾਰਜ, ਸੜਕਾਂ ਆਦਿ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੰਡੀ ਕਰਨ ਲਈ ਗਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏ ਪੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਖਰਚੇ ਤੋਂ ਭਾਰ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਖਰੀਦਦਾਰ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਮੰਡੀ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰ ਮੁਕਤ ਹੈ।

ਵਣਜ ਵਪਾਰ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ

ਕੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ?

ਕੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮੰਡੀਆਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ?

ਇਸ ਨਵੇਂ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਮੰਡੀਕਰਨ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਅਦਾਰੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਅ) ਵਿੱਚ ਜੋ ਖਰੀਦ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰੀ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੂਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ, ਆਪਣੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਰਾਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ, ਜਿਵੇਂ ਫਾਰਮਗੇਟ ਭਾਵ ਖੇਤ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਂ ਫੈਕਟਰੀ ਏਰੀਆ, ਵੇਅਰਹਾਊਸ, ਸਿਲੋ (Silo), ਕੋਲਡ ਸਟੋਰੇਜ, ਆਦਿ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਿਧਾ ਕਿਸਾਨ ਤੋਂ ਫਸਲ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਐਕਸਪੋਰਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ ਤੇ ਫਸਲ ਖਰੀਦੇ। ਖਰੀਦ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਮੰਡੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ। ਨਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਯਾਰਡ, ਖਰੀਦ ਕੇਂਦਰ, ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੰਡੀ ਜਾਂ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਬਣਾਇਆ ਕੋਈ ਖਰੀਦ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਵਣਜ ਤੇ ਵਪਾਰ ਸਬੰਧੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਅ) ਵਿੱਚ ਸਾਫ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰੇਡ ਏਰੀਏ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਮੰਡੀਆਂ ਤੇ ਸਬ ਯਾਰਡ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਮੰਡੀਆਂ ਦਾ ਡੈਥ ਵਾਰੰਟ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਤੋਂ ਸਿਧੀ ਖਰੀਦ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੈਂਸੀ ਤਾਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਏਗੀ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀ ਐਫ.ਸੀ. ਆਈ ਵਾਸਤੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਤੇ ਖਰੀਦ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਪੁਰਾਣੇ ਉਂਗਲਾਂ ਲਕੋ ਕੇ ਮੁਲ ਤਹਿ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਖਰੀਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ?

1. ਫਰਜ਼ ਕਰੋ ਕਿਸਾਨ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਕੇ ਫਸਲ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਵਪਾਰੀ ਤਾਂ ਖਰੀਦ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਮੰਡੀ ਨੂੰ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਖਰੀਦ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਦੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਧਨਾਢ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਮੋਕਰਮ ਤੇ ਛੱਡ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਕੋਈ ਕੁੰਡਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵੱਢ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਆਰਡਰ ਨਾ ਕਰ ਸਕਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ 1955 ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਤਰਮੀਮ ਕਰਕੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
2. ਖਰੀਦ ਕੇਂਦਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਟ੍ਰੇਡ ਏਰੀਆ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਮੰਡੀ ਸ਼ਾਮਲ

ਨਹੀਂ, ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਖਰੀਦ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਟ੍ਰੇਡਰ ਭਾਵ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਮ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸ ਹੋਰ ਲਈ ਖਰੀਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ (2 ਐਚ) ਵਿੱਚ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਬਤੌਰ ਖਰੀਦਦਾਰ ਦਰਜ ਹਨ ਉਹ ਇਹ ਹਨ:

1. ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਖੁਦ,
2. ਪਾਰਟਨਰਸ਼ਿਪ ਫਰਮ,
3. ਕੰਪਨੀ,
4. ਲਿਮਟਡ ਲਾਇਬਲਿਟੀ ਪਾਰਟਨਰਸ਼ਿਪ ਫਰਮ,
5. ਕੋਓਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀ,
6. ਸੁਸਾਇਟੀ,
7. ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੈਂਟਰ ਜਾਂ ਸਟੇਟ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲੀ ਹੋਵੇ।

ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸ ਮਾਰਕੀਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(25) ਵਿੱਚ ਖਰੀਦਾਰ “ਵਿਅਕਤੀ” ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ: 1. ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਖੁਦ, 2. ਫਰਮ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, 3. ਹਿੰਦੂ ਅਣਵੰਡਿਆ ਪਰਿਵਾਰ 4. ਕੰਪਨੀ, 5. ਕੋਓਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੈਂਸੀ ਜਾਂ ਪੀ.ਐਸ.ਯੂ ਭਾਵ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ।

ਨਵੇਂ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦਦਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੈਂਸੀ, ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਭਾਵ ਐਫ.ਸੀ.ਆਈ. (ਫੂਡ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ) ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ (ਪੀ.ਐਸ.ਯੂ) ਕੱਢ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਹ ਖਰੀਦਦਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸਿਧਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਫੂਡ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਖਰੀਦ ਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਬਲਕਿ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਮੋੜ ਤੇ ਖੜਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਇਕ ਡੂੰਘੀ ਖਾਈ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਖੜਾ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਧੱਕਾ ਦਿਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕਦੇ ਉਸ ਖਾਈ ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਪਾਵੇਗਾ।

ਵਣਜ ਤੇ ਵਪਾਰ ਬਾਰੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਅਨੁਸਾਰ "Electronic Trading and Transaction Platform" "ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕ ਉਪਕਰਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਪਾਰ ਤੇ ਲਿਖਤਾਂ" ਦਾ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਔਨ ਲਾਈਨ ਖਰੀਦ ਫਰੋਖਤ ਹੋ ਸਕੇਗੀ। ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਘੇਰਾ ਹੋਏਗਾ। ਇਕ "Inter State Trade" ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਸਟੇਟ 'ਚ ਬੈਠਿਆਂ ਦੂਜੀ ਸਟੇਟ ਚੋਂ ਮਾਲ ਖਰੀਦਣਾ ਤੇ ਵੇਚਣਾ, ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ਬੰਦੀ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਭਾਗ "Intra State Trade" ਭਾਵ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾ ਵਣਜ ਤੇ ਵਪਾਰ। ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਖਾਧ ਪਦਾਰਥ ਉਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਹੋਈ, ਖਰੀਦਣ ਤੇ ਵੇਚਣਗੇ।

ਪਹਿਲੇ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ “ਟ੍ਰੇਡ ਏਰੀਆ” ਉਸ ਰਾਜ ਦੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਹੇਠ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਮੰਡੀਆਂ, ਯਾਰਡ ਤੇ ਖਰੀਦ ਕੇਂਦਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਟ੍ਰੇਡ ਏਰੀਏ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਬਦਲ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਟ੍ਰੇਡ ਏਰੀਆ ਉਪਜ ਵਾਲੀ ਥਾਂ, ਫਸਲ ਕੱਠੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫਾਰਮਗੇਟ, ਫੈਕਟਰੀ

ਏਰੀਆ, ਵੇਅਰ ਹਾਊਸਿੰਜ਼, ਸਿਲੋ, ਕੋਲਡ ਸਟੋਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਬਾਹਰਲੇ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਫਾਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਤੇ ਲਗਦਾ ਹੈ ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰਲੇ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਕਲ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਮੌਜੂਦਾ ਮੰਡੀ ਟ੍ਰੇਡ ਏਰੀਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਮੰਡੀ ਚੋਂ ਬਤੌਰ ਖਰੀਦਦਾਰ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਤਾਂ ਖਰੀਦਦਾਰ ਕੌਣ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿਰਫ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕ ਵਪਾਰੀ। ਜੇ ਬਾਹਰਲਾ ਵਪਾਰੀ ਅੱਧੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਖਰੀਦ ਕੇ ਬਾਕੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸਾਨ ਫਸਲ ਕਿਥੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਗੇ। ਮੌਜੂਦਾ ਮੰਡੀਆਂ ਤਾਂ ਖਰੀਦ ਕੇਂਦਰ ਰਹੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸਾਨ ਮਾਰੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਵੀ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਨਾਉਣ ਦੇ ਸਵਿਧਾਨਕ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਦ 33 ਦੇ ਹੇਠ ਵਿਚ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਪਨਾ 26 ਤੇ ਬਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਰੇ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਾਧੂ ਭਾਰ ਹੈ?

ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਫਸਲ ਚੁਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਡਲਿਵਰੀ ਰਸੀਦ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਏਗਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ। ਉਹ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਅੱਗੋਂ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਪਾਕੇ ਇੱਕ ਚੈਕ ਦੇਵੇਗਾ। ਜੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਪੇਮੈਂਟ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਹ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ ਕੋਲ ਸ਼ਕਾਇਤ ਕਰ ਸਕੇਗਾ, ਜੋ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਸ਼ਕਾਇਤ ਦਾ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਅੰਦਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗਾ। ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪੈਂਡਿੰਗ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾ ਰਹੇ। ਜੇਕਰ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਕੁਲੈਕਟਰ ਪਾਸ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਨਵੀਂ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਗਲ ਪਾ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਫਸਲ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਕਰੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਜਿਸ ਦੀ ਅਜਰਾਏ ਕਰਾਉਣੀ ਪਏਗੀ। ਵਪਾਰੀ ਦੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਹੜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੂਜੇ ਤੀਜੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਕੁਰਕ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਸਕੇਗੀ। ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਇਹ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਕਿ ਫਸਲ ਦੀ ਚੁਕਾਈ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੀਮਤ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆ ਜਾਂਦੀ। ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਡਿਲਿਵਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪੇਮੈਂਟ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਪਾਰੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕੀਮਤ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਫਸਲ ਉਠਾ ਲੈਣੀ ਮਾਰਕਿਟ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਅਨਚਾਹੀ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਉਲਝਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਸੀਮਤ ਵਸੀਲਿਆਂ ਵਾਲਾ ਕਿਸਾਨ, ਵੱਡੇ ਵਪਾਰੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਿਵੇਂ ਲੜ ਸਕੇਗਾ ਤੇ ਕਿਉਂ ਲੜੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਹਮਖਾਹ ਦੀ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਉਲਝਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਵੀ ਕਾਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਕਿਸਾਨ ਵਲੋਂ ਮੁਕਦਮਾ ਕਰਨਾ, ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਲਾਉਣਾ, ਗਵਾਹੀਆਂ ਭੁਗਤਾਉਣੀਆਂ ਸੱਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿਨੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕਿਨਾ ਸਮਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਖਰੀਦਦਾਰ ਵਪਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ, (1) ਵਿਅਕਤੀ (2) ਪਾਰਟਨਰਸ਼ਿਪ ਫਰਮ (3) ਕੰਪਨੀ (4) ਲਿਮਟਡ ਲਾਇਬੀਲਿਟੀ ਪਾਰਟਨਰਸ਼ਿਪ ਫਰਮ (5) ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਆਨ ਲਾਈਨ ਬਤੌਰ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕ ਵਪਾਰੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਖਰੀਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਕਿਸਾਨ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਨਾ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਾਹਲੀ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਫਰਮਾਂ ਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਆਮ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ

ਫਰਜ਼ ਕਰੋ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ ਬੈਠੀਆਂ LLP ਜਾ ਕੰਪਨੀ ਖਰੀਦ ਕਰਕੇ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਠੱਗੀ ਮਾਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਫੜੇਗੀ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਵਸੂਲੀ ਕਰੇਗੇ। ਜੇ ਭਾਰਤੀ ਪਾਰਟਨਰ ਅਸਾਸਾਹੀਣ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੌਣ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਅਲੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੇ ਫਰਮਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਠੱਗੀ ਮਾਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ ਕੀ ਕਰ ਸਕੇਗਾ?

ਕੰਟਰੈਕਟ ਫਾਰਮਿੰਗ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਰਿਸ਼ਕ (ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁਰੱਕਸ਼ਨ) ਕੀਮਤ ਆਸ਼ਵਾਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਰਿਸ਼ੀ ਸੇਵਾ ਕਰਾਰ ਵਿਧੈਅਕ 2020

ਕੰਟਰੈਕਟ ਫਾਰਮਿੰਗ ਬਾਰੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਬੜਾ ਆਕਰਸ਼ਕ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਨਾਮ ਬੜਾ ਔਰ ਦਰਸ਼ਨ ਛੋਟੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਭਾਵ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਸੁਰੱਕਸ਼ਨ (ਭਾਵ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਾ) ਹੈ ਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਇਹ ਫਸਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਦਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਨਾਲ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜੁਮਲੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ

1. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਤੇ ਸਤਵੇਂ ਸ਼ਡਿਊਲ ਦੀ 3 ਨੰਬਰ ਲਿਸਟ ਦੀ ਮੱਦ ਨੰ: 33 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਣਜ ਤੇ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਇਹ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਤੇ ਸਿਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲਿਸਟ ਦੇ 14 ਨੰਬਰ ਮੱਦ ਹੇਠ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਖੇਤੀ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ।
2. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 254 ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇਕਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ “ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ”, ਤੇ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸਤਵੇਂ ਸ਼ਡਿਊਲ ਦੀ ਲਿਸਟ ਨੰਬਰ 3 ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਕੰਟਰੈਕਟ ਫਾਰਮਿੰਗ ਬਾਰੇ ਬਣਾਇਆ ਕਾਨੂੰਨ ਸਾਂਝੀ ਲਿਸਟ ਦੀ ਮੱਦ ਨੰਬਰ 33 ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਹ ਖੇਤੀ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ, ਵਣਜ ਵਪਾਰ ਬਾਰੇ। ਇਹ ਸਟੇਟ ਲਿਸਟ ਦੀ ਮੱਦ 14 ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਅਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ।
3. ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਫੈਡਰਲ ਢਾਂਚੇ ਤੇ ਸਿੱਧੀ ਸੱਟ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏਗੀ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਡਾਇਰੈਕਸ਼ਨ ਦੇਵੇਗੀ ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਮੰਨਣ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਫੈਡਰਲ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੀ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਾਸਟਰ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਤਹਿਤ ਮੰਨ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਧੀਨਗੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਨਾਂ ਹੀ ਪਰਵਾਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

4. ਧਾਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਫਾਰਮ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਕੰਟਰੈਕਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਬੀਜ, ਖੁਰਾਕ, ਪਸ਼ੂ ਖੁਰਾਕ, ਖੇਤੀ ਰਸਾਇਣ, ਮਸ਼ੀਨਰੀ, ਤਕਨੀਕ, ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼, ਗੈਰ ਰਸਾਇਣਕ ਖੇਤੀ ਪਦਾਰਥ, ਤੇ ਹੋਰ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਜੋ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਖੇਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਹੋਣ ਉਹ ਵਪਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰੇਗਾ। ਧਾਰਾ 9 ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਜਿਹੜਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਲਿਖਿਆ ਜਾਏਗਾ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕੋਈ ਵਿੱਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸਕੀਮ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ, ਜੋ ਕਿਸਾਨ ਜਾਂ ਵਪਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜਾਂ ਸੰਭਾਵੀ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੋਵੇ।
5. ਜੇਕਰ ਵਪਾਰੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਵਪਾਰੀ ਵਲੋਂ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾਂ ਹੋਣ ਤੇ ਉਹ ਕਰਜ਼ਾ ਕਿਸਾਨ ਤੋਂ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾਏਗਾ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਵੇਲੇ ਜੇਕਰ ਬੈਂਕ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਤੌਰ ਸਿਕਿਉਰਟੀ ਰੱਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
6. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14(7) ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਕਰ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ., ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਸੂਲੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਲੈਂਡ ਰੈਵਿਨਿਊ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 67 ਅਨੁਸਾਰ ਬਤੌਰ ਲੈਂਡ ਰੈਵਿਨਿਊ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 67 ਅਨੁਸਾਰ ਲੈਂਡ ਰੈਵਿਨਿਊ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਵਾਸਤੇ ਦੇਣਦਾਰ ਦੀ (1) ਗਰਿਫਤਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, (2) ਉਸ ਦੀ ਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਖੜੀ ਫਸਲ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਵਾਸਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਤਬਦੀਲ ਮਲਕੀਅਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕੁਰਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸੰਦ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਟ੍ਰਾਲੀ, ਡੰਗਰ ਵੱਛਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਸਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਹੈ ਉਹ ਵੇਚੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
7. ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗੀ ਨਾ ਵੇਚੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ ਫੋਕੀ ਤਸੱਲੀ ਲਗਦੀ ਹੈ।
8. ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੀ ਕੁਆਲਿਟੀ ਭਾਵ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਫਸਲ ਪੱਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਕਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਦਾ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਟੈਸਟ ਕਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਜਿਨਸ ਉਸੇ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੀਟ ਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਰਹਿੰਦ ਖੁੰਧ ਰਹਿ ਗਈ ਤਾਂ ਵਪਾਰੀ ਜਿਨਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲਿਖਣਾ ਤਾਂ ਇਹ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸਾਨ ਤੇ, ਵਪਾਰੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬੀਜ ਹੀ ਬੀਜਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਸੌਂਜੀ, ਸਪਰੇ ਤੇ ਦੇਖਭਾਲ ਵਪਾਰੀ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਲ ਵਪਾਰੀ ਨੂੰ ਲੈਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ।
9. ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਧਾਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ, ਸਾਧਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਵਾਸਤੇ ਸੰਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਜਿਨਸ ਦਾ ਗਰੇਡ, ਸੁਟਾਈ, ਦਾਣਿਆਂ

ਦਾ ਸਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਰੰਗ, ਮਾਲ ਦੀ ਗੁਣਵਤਾ, ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਰਹਿੰਦ, “ਫੂਡ ਸੇਫਟੀ ਸਟੈਂਡਰਡਜ਼” ਦੀ ਪਾਲਣਾ, ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਵੀਨ ਢੰਗ, ਲੇਬਰ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਸਟੈਂਡਰਡਜ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ, ਅਤੇ ਫਸਲ ਬੀਜਣ ਤੋਂ ਪਕਣ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਤੀਜੀ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਨਿਰੀਖਣ, ਇਹ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕਰਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਕਿ ਉਤੇ ਦਿਤੇ ਮਿਆਰਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਨਾ ਹੋਣ ਤੇ ਵਪਾਰੀ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਵੇ।

10. ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਜਿਨਸ ਦੀ ਵੇਚ ਕੀਮਤ ਲਿਖੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਿਸ ਦਾ ਮਿਆਰ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਜਿਨਸ ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਵੇਚ ਕੀਮਤ, ਜਾਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਥੀ, ਹੈ ਅਤੇ ਰਹੇਗੀ ਝੂਠ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਲਕਿ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਖਤਮ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਲਗਦੀ ਹੈ।
11. ਧਾਰਾ 7(2) ਅਨੁਸਾਰ ਵਪਾਰੀ ਤੇ ਸਟਾਕ ਦੀ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗੀ। ਉਹ ਜਿੰਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਕੰਟਰੈਕਟ ਤੇ ਕਰਾਈ ਗਈ ਖੇਤੀ ਖਰੀਦੇ ਤੇ ਸਟਾਕ ਕਰੇ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਉਸ ਤੇ ਕੋਈ ਨਿਅੰਤਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।
12. ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਮੰਡੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਵਿਵਾਦ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਝਗੜਾ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਜੇ ਢੰਗ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਕ ਬੋਰਡ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਉਹ ਬੋਰਡ ਸੁਲਹ ਸਫਾਈ ਕਰਾਕੇ, ਸਮਝੌਤੇ ਰਾਹੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਾਏਗਾ। ਜੇ ਬੋਰਡ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਇਕ ਬੋਰਡ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਬੋਰਡ ਫੈਸਲਾ ਕਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹੇ ਤਾਂ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. 30 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗਾ। ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇਜਰਾਏ ਕਰਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਲੰਬਾ ਤੇ ਪੇਚੀਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਦਿਤੀ ਗਈ ਡਿਗਰੀ, ਉਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਜਰਾਏ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਦੇਣਦਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਥੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਹੈ। ਮੁੰਬਈ ਦਾ ਵਪਾਰੀ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਖਰੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਜਰਾਏ ਹੋ ਸਕੇਗੀ ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨੇ ਡਿਗਰੀ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹੜਾ ਕਿਸਾਨ ਵਪਾਰੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ, ਮੁੰਬਈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਕੁਰਕ ਕਰਾਕੇ ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਰਾਹੀਂ ਵਿਕਵਾ ਕੇ ਵਸੂਲੀ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਵਪਾਰੀ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਾ ਉਸ ਤੇ ਲੈਂਡ ਰੈਵਿਨਿਊ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਏਗਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਮਾਰਿਆ ਜਾਏਗਾ।

ਜੇ ਇਕ ਇਕ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਗਿਣਾਂਗੇ ਤੇ ਘੋਖਾਂਗੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਹ ਦਾਹਵੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਕਾਲਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹਨ ਝੂਠੇ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮੱਦ 33 ਕਿਵੇਂ ਹੋਂਦ ਚ ਆਈ

ਸੰਵਿਧਾਨ 26 ਜਨਵਰੀ 1950 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਨਾਉਣ ਦੇ ਅਭਿਅਸਤ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ 5 ਸਾਲ ਦੇ ਅਰਸੇ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 369 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਟੇਟ ਲਿਸਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ, ਪਰ ਸਟੇਟ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਟੇਟ ਲਿਸਟ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦਰਜ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਵਿਸ਼ੇ ਇਹ ਹਨ:

1. ਸਟੇਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਣਜ ਤੇ ਵਪਾਰ। 2. ਕਪਾਹ, ਉਨੀ ਕੱਪੜੇ, ਕਪਾਹ ਦਾ ਬੀਜ, ਖਾਧ ਖੁਰਾਕ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਤੇਲ ਤੇ ਤੇਲ ਬੀਜ, ਪਸ਼ੂ ਖੁਰਾਕ, ਤੇਲ ਕਢਣ ਬਾਅਦ ਬਣੀ ਖਲ, ਕੋਇਲਾ, ਲੋਹਾ, ਇਸਪਾਤ ਤੇ ਮਾਈਕਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਨਾਉਣਾ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨੀਆਂ ਤੇ ਸਿਵਾਏ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

1954 ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ 1946 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 369 ਦੇ ਅਖਤਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਨਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਿਹੜਾ ਧਾਰਾ 369 ਵਿੱਚ ਦਿਤੇ 5 ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਰਹੇ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੋਧ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤੀਜੀ ਲਿਸਟ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ ਨੰਬਰ 33 ਪਾਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ, ਵਣਜ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲ ਜਾਣੇ ਸਨ। 1954 ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਐਂਟਰੀ ਨੰਬਰ 33 ਪਾ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੋਧ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਲੋਂ ਪਾਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅੱਧਿਆਂ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਮੰਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਟਾਈਮ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੁਲਕ ਦੇ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਸੈਂਬਲੀਆਂ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੋਧ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਇਹ ਐਂਟਰੀ ਨੰ: 33 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਹਿਸਾ ਬਣ ਗਈ ਤੇ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਵਣਜ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸਤਵੇਂ ਸ਼ਡਿਊਲ ਦੀ ਲਿਸਟ ਨੰਬਰ ਦੋ ਦੀ ਐਂਟਰੀ ਨੰਬਰ 14 ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ, ਖੇਤੀ ਬਾਰੇ ਖੋਜ, ਪੜ੍ਹਾਈ, ਖੇਤੀ ਜੀਵਾਣੂਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਦਰਜ ਹਨ। ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲੜੀ ਗਈ।

(1) ਐਂਟਰੀ ਨੰਬਰ 33 ਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਹਨ। ਇਕ ਇਹ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ,

26 / ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਕੀ ਹੈ?

ਸਪਲਾਈ ਤੇ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਤੇ ਕਾਰਗਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ।

(2) ਦੂਜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਵਣਜ ਤੇ ਵਪਾਰ।

(3) ਐਂਟਰੀ ਨੰ: 33 ਵਿੱਚ ਦਰਜ, ਲਫਜ਼ ਖਾਧ ਖੁਰਾਕ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਤੇਲ ਤੇ ਤੇਲ ਬੀਜ, ਪਸ਼ੂ ਖੁਰਾਕ, ਕਪਾਹ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਸਤਵੇਂ ਸ਼ਡਿਊਲ ਦੀ ਲਿਸਟ ਨੰਬਰ ਦੋ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਰਜ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਣਾਉਣੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ ਨੰ: 14 ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਹੈ:

14 “ਖੇਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਬਾਰੇ ਖੋਜ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਜੀਵਾਣੂਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।”

18 ਜ਼ਮੀਨ, ਭਾਵ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਜ਼ਮੀਨੀ ਹੱਦ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕ ਤੇ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ, ਬਟਾਈ ਜਾਂ ਠੇਕੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਖੇਤੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਤਬਦੀਲ ਮਲਕੀਅਤ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕਸ਼ਮਤਾ ਵਧਾਉਣੀ, ਤੇ ਖੇਤੀ ਬਾਰੇ ਕਰਜ਼ੇ ਤੇ ਮਕਾਨ ਉਸਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੱਦ 14 ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਬਾਰੇ ਵਣਜ, ਵਪਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਐਂਟਰੀ ਨੰਬਰ: 33 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਫਿਰ ਖੇਤੀ ਕੀ ਹੈ। ਵੈਬਸਟਰ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਭਾਵ ਖੇਤੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

“ਖੇਤੀ ਕਰਨਾ, ਅਨਾਜ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਜੋਤਨ ਦੀ ਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਕਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਸ਼ੂ ਤੇ ਮੁਰਗੀ ਪਾਲਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।”

ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਨਾਜ ਫੂਡ ਗਰੇਨ ਅਤੇ ਖਾਧ ਖੁਰਾਕ ਫੂਡ ਸਟੱਫ ਵਿੱਚ ਕੀ ਫਰਕ ਹੈ। ਇਹ ਨਵਾਂ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਮੁਤਾਬਕ Grain (ਦਾਣਾ) ਇਕ ਛੋਟਾ ਸਖਤ, ਕਿਸੇ ਖੁਰਾਕੀ ਪੌਦੇ ਦਾ ਬੀਜ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਣਕ, ਰਾਈ, ਹੋਰ ਅਨਾਜ ਆਦਿ।

ਅਤੇ ਖਾਧ ਖੁਰਾਕ foodstuff, ਉਸ ਦਾਣੇ ਜਾਂ ਦਾਣਿਆਂ ਜਾਂ ਅਨਾਜ ਤੋਂ ਬਣੀ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਆਲੂ ਤੇ ਚਿਪਸ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ ਜਾਂ ਕਣਕ ਤੇ ਆਟੇ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਕਣਕ ਦਾ ਹਰ ਦਾਣਾ, ਬੀਜ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੀਸ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ (food Stuff) ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਸਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਤੀਜੀ ਸੋਧ ਹੋਈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ 33 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ।

33 ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ, ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਵੰਡ ਦੇ ਵਪਾਰ ਤੇ ਵਣਜ ਲਈ ਜੇ

(ੳ) ਕਿਸੇ ਸਨਅਤ ਦੀ ਉਪਜ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ ਸਰਵਜਨਕ ਹਿੱਤ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤੱਤਪਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾਏ ਸਾਮਾਨ ਜਿਹੜੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

27 / ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਲਾ ਕੀ ਹੈ?

- (ਅ) ਫੂਡ ਸਟੱਫ (ਭਾਵ ਖਾਧ ਖੁਰਾਕ) ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਤੇਲ ਦੇ ਬੀਜ ਤੇ ਤੇਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।
- (ੲ) ਪਸ਼ੂ ਖੁਰਾਕ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੇਲ ਤੋਂ ਬਣੀ ਖਲ ਤੇ ਚੂਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।
- (ਸ) ਬਿਣਾ ਵੇਲੇ ਜਾਂ ਵੇਲੀ ਹੋਈ ਕਪਾਹ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੀਜ।
- (ਹ) ਕੱਚਾ ਪਟਸਨ (ਜਿਸ ਤੋਂ ਬੋਰੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ)। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਗਿਣ ਲਿਆ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਣੇ ਜਾਂ ਅਨਾਜ (Grains) ਅਤੇ ਖਾਧ ਖੁਰਾਕ (food stuff) ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਹੈ। ਅਨਾਜ ਸਿਧਾ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਫੂਡ ਸਟੱਫ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਫਲ ਸਿਧੇ ਖਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਅਨਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ।

ਭਾਵੇਂ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈਕੋਰਟ 3 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਫੇਸਲੇ ਵਿੱਚ ਫੂਡ ਸਟੱਫ ਵਿੱਚ ਫੂਡ ਗ੍ਰੇਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਬਦ ਹਨ। ਇਸ ਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਬਹਿਸ ਹੋਈ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹੈ।

ਐਂਟਰੀ 33 ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖਾਧ ਖੁਰਾਕ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਅਨਾਜ ਬਾਰੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੱਦ 33 ਵਿੱਚ (ਫੂਡ ਗਰੇਨ) ਭਾਵ ਅਨਾਜ ਦਾ ਜਿਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ ਤੇ ਬਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਕਿਸਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧਾਂ (amendment) ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਰਹੇ।

ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੋ ਨੰਬਰ ਲਿਸਟ ਦੀ ਮੱਦ 14 ਤੇ ਤੀਜੀ ਲਿਸਟ ਦੀ ਮੱਦ 33 ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਕਰ ਕਿਸਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਰਜ਼ਾਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਦੱਆਂ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਨ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਇਹ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਲਈ ਲੰਬਤ ਕਰਨਾ ਮੰਨ ਲੈਣ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਵਾਸਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੱਦਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦਖਲ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਡੂੰਘੀ ਚਾਲ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਮੰਨ ਚੁਕੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਖਾਮੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਇਹ ਖਾਮੀਆਂ ਦੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਖਾਮੀਆਂ ਅਨਗਿਣਤ ਹਨ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਿਸ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ।

ਖੇਤ ਤੇ ਖੇਤੀ ਦੋਵੇਂ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ

ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ, ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ, ਆਪਣੇ ਲਈ ਫਾਇਦਾ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ 2008 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਤੇ, ਭਾਰਤ ਦੇ 1932 ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟਨਰਸ਼ਿਪ ਐਕਟ ਦੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਲਿਮਿਟਡ ਲਾਇਬਲਿਟੀ ਪਾਰਟਨਰਸ਼ਿਪ ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ, ਵਪਾਰੀ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਕੰਪਨੀਆਂ ਹੋਣ, ਰਲਕੇ, ਬਾਹਰ ਬੈਠਿਆਂ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਬਣਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਮੈਂਬਰ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਹੜਾ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਆਰਥਕ ਸਮਰਥਾ ਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ, ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਇੱਕ ਬੱਸ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਉਸਦਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਬੱਸ ਜੋ ਸਿਰਫ ਐਲ ਐਲ ਪੀ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ 182 ਦਿਨ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੋਣਾ ਕਾਫੀ ਹੈ।

ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਨ ਤੇ, ਨਾਰਥ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਿੱਤਾ ਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਭਰਵਾਂ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਆਮ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਬਾਹਰ ਬੈਠਿਆਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦਾ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਾਸਤੇ ਸਾਡੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਬਾਹਰ ਬੈਠੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ, ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜੁਰਮ ਜਾਂ ਘਪਲੇਬਾਜੀ ਵਿੱਚ ਫੜਨਾ ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਔਖਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਰਤੀ ਹਿਸੇਦਾਰ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹੈਸੀਅਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੋਗੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਭੋਪਾਲ ਗੈਸ ਕਾਂਡ ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਬੈਠੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੀ।

ਦੂਜਾ - ਹੁਣ ਕਨੇਡਾ ਦੀ ਅਖਬਾਰ ਟਰਾਂਟੋ ਸਟਾਰ ਮਿਤੀ 22.1.2021 ਵਿੱਚ ਹੀਨਾ ਆਲਮ (Hina Alam) ਵਲੋਂ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਫਾਰਮ ਲਾਜ਼ ਦਾ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਖੇਤੀ ਵਪਾਰੀ ਸੁਆਗਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਬੈਠਿਆਂ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਜਾਂ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੀ ਇੱਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸ਼ਾਸ਼ੀ ਇਨਾਰਥ (Shashi Enarth) ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਤੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਖਿੱਚ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਡਿੱਗ ਪੈਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਕਨੇਡਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੇਚਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਲਈ ਵੀ, ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਹਰਲੀ ਆਮਦ ਤੇ ਕੋਈ ਟੈਰਿਫ ਲਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਟਰਾਂਟੋ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਐਸੋਸਿਐਟ

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰਾਜੀ ਜੈਆਰਮਨ (Raji Jayaraman) ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਬਾਹਰਲੀ ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਨੂੰ ਅਸਿਧਾ indirect ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਵਰਤ ਕੇ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਦੇ ਭਾਅ ਡੇਗਣ ਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਬਾਹਰਲੇ ਵਪਾਰੀ ਆਪਣੀ ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੇਚ ਸਕਣਗੇ ਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਭਾਰਤੀ ਵਪਾਰੀ ਵੀ ਕਰ ਸਕਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਕਰਨ, ਭੰਡਾਰਨ ਕਰਨ, ਬਾਹਰ ਭੇਜਣ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਲੋਂ ਖੁਲ੍ਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।

ਵੱਡੇ ਧਨਾਡ ਵਪਾਰੀ ਅਦਾਰੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰਕਿਟ ਪਹੁੰਚ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਹੈ ਆਦਿ ਨੇ, ਸੋਚਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵਧ ਮੁਨਾਫੇ ਵਾਲਾ ਅਦਾਰਾ, ਖਾਧ ਖੁਰਾਕ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦਾ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਾ ਸਮੁਦਰਾਂ ਥੱਲੇ ਹੈ। ਕੁਝ ਪਹਾੜ ਦਰਿਆਵਾਂ, ਜੰਗਲਾਂ ਤੇ ਪਠਾਰਾਂ ਥੱਲੇ ਹੈ, ਖੇਤੀ ਯੋਗ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਧਰਤੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਨਾਲ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਅਬਾਦੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵੀਹ ਤੀਹ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਿਹੜਾ ਅਦਾਰਾ ਹੁਣ ਖੇਤੀ ਯੋਗ ਜਮੀਨਾਂ ਤੇ ਸਿਧਾ ਜਾਂ ਅਸਿਧਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਏਗਾ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਆਰਥਕਤਾ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ।

ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਮਸਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਨ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਵਲੋਂ ਯੂ ਟਿਊਬ ਤੇ ਪਾਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਬਿੱਲ ਗੇਟਸ ਨੇ ਜੋ ਕੰਪਿਊਟਰ ਜਗਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦਸਤਕਾਰ ਹੈ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਦੋ ਲੱਖ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਏਕੜ ਵਾਹੀ ਯੋਗ ਜਮੀਨ ਖਰੀਦ ਲਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ 25000 ਏਕੜ ਏਰੀਜ਼ੋਨਾ ਵਿੱਚ, 45000 ਏਕੜ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ, 16000 ਏਕੜ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ, 9200 ਏਕੜ ਇਡਾਹੋ, 2200 ਏਕੜ ਕੋਲੋਰਾਡੋ, 20000 ਨੇਬਰਾਸਕਾ, 46000 ਏਕੜ ਅਰਕਾਨਸਸ, 17140 ਇਲੀਨੋਇਸ, 70,000 ਏਕੜ ਲੂਸੀਆਨਾ ਵਿੱਚ, 15000 ਫਲੋਰਿਡਾ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦ ਰੱਖੀ ਹੈ।

ਲੈਂਡ ਮੈਟਰਿਕਸ ਦੇ 2018 ਦੇ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ 9 ਫੀਸਦੀ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 38 ਫੀਸਦੀ ਖੁਰਾਕ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਲ 2000 ਤੋਂ 2018 ਤੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਨੇ 26.7 ਮਿਲੀਅਨ ਹੈਕਟਰ ਖੇਤੀ ਵਾਲਾ ਰਕਬਾ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ, ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਖਰੀਦ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ ਜਾਂ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਂਗੋ, ਸੁਡਾਨ, ਮੋਜ਼ਾਮਬੀਕ, ਈਥੋਪੀਆ ਤੇ ਮੱਧ ਅਫਰੀਕਾ। ਇਹ ਕਰੋੜਾਂ ਏਕੜ ਖੇਤ ਜਿਆਦਾ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਦਰਿਆ ਦਾ ਪਾਣੀ ਸਿੰਚਾਈ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਭੂਦੀ ਅਰਬ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖੇਤੀ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਾਉਦੀ ਅਰਬੀਆ ਨੇ ਵੀ ਲੱਖਾਂ ਏਕੜ ਖੇਤੀ ਵਾਲਾ ਰਕਬਾ ਬਾਹਰਲੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦ ਲਿਆ ਤੇ ਉਥੇ ਕੰਟਰੈਕਟ ਫਾਰਮਿੰਗ ਕਰਾ ਕੇ ਪੈਦਾਵਾਰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤਨ ਲਈ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਪਲੈਨ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਇਹ ਰੋਜਾਨਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪਿੱਠ ਥਾਪੜਨਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

31 / ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਲਾ ਕੀ ਹੈ?

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਮੀਟ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਭਾਰੀ ਰਕਮ ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੀਟ ਦੀ ਉਪਜ ਵਧਾਉਣੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਮੀਟ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਖਤਮ ਕਰਕੇ, ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਖਾਧ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਜੀਨ ਬਦਲ ਕੇ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੇ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਪੇਟੈਂਟ ਕਰਾ ਕੇ, ਬੀਜ ਮਾਰਕੀਟ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ, ਤੇ ਖੁਰਾਕ ਨੂੰ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਵਾਂ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਖਾਧ ਵਸਤੂਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਸਣਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਖਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਜੋ ਖਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਬਿਲ ਗੇਟਸ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਦਸੇਗੀ ਤੇ ਦੇਵੇਗੀ ਵੀ।

ਵੱਡੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਤੇ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਉਹ ਇਥੋਂ ਦੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਜਾਂ ਇਕੱਲੇ ਇਕੱਲੇ ਇਸ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰੀ ਵੀ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਟੁਰ ਪਏ ਹਨ।

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦਾ ਤੁਅੱਲਕ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਕੋਸ਼ਿਸ ਵਿੱਚ ਹਨ ਕਿ (1) ਸਾਨੂੰ ਖੁਲੀ ਮਾਰਕੀਟ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। (2) ਸਾਡੇ ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਜਾਂ ਕੰਟਰੋਲ ਨਾ ਹੋਵੇ (3) ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਮੰਡੀ ਟੈਕਸ ਜਾਂ ਟੈਰਿਫ ਨਾ ਦੇਣਾ ਪਵੇ। ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ, ਦੁਖ ਤੇ ਔਕੜਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ ਤੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬੱਧੀ ਬੈਠੇ, ਪੁਰਅਮਨ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਵਪਾਰੀ ਘਰਾਣੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਖੇਤ ਤੇ ਖੇਤੀ ਉਪਜਾਂ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਨ 2000 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਇਕਨੋਮਿਕ ਜੋਨ SEZ ਸੇਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਅਧਿਗਰਹਿਣ ਕਰ ਲਈਆਂ ਤੇ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰਕ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਦੇ ਦਿਤੀਆਂ ਕਿ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਫੋਰਨ ਟੈਰੀਟਰੀ (ਭਾਵ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਇਲਾਕਾ) ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਵੀ ਇਥੇ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰੋਗੇ ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਕੋਈ ਟੈਰਿਫ ਜਾਂ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਲਗੇਗਾ। ਜਿਹੜੀ ਵਸਤੂਆਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਸੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਕਸਪੋਰਟ ਭਾਵ ਬਰਾਮਦ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਸੇਜ਼ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਮਪੋਰਟ ਭਾਵ ਵਿਦੇਸ਼ੋਂ ਆਈ ਵਸਤੂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਹ ਸੇਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਚੋਣ ਆਪ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਇਹ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ ਹਨ ਤੇ ਏਹ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਜ਼ਮੀਨ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਕਹੇ, ਬਿਨ੍ਹਾ ਕਿਸੇ ਹੱਕ ਤੋਂ, ਉਹ ਉੱਗਲ ਧਰ ਦੇਵੇ, ਸਰਕਾਰ, ਕੁਲੈਕਟਰ ਰੇਟ ਤੇ ਜਾਂ ਉਸ ਏਰੀਏ ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਰਜਿਸਟਰੀਆਂ ਦੀ ਔਸਤ ਕੀਮਤ ਕਢਕੇ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਨੇੜਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਤੇ ਨਾਂ ਸੇਜ਼ ਬਣੀ, ਨਾ ਕਾਰਖਾਨੇ ਲੱਗੇ, ਨਾ ਵਪਾਰਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੋਇਆ। ਕੌਡੀਆਂ ਦੇ

ਭਾਅ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਇਕ ਇਕ ਸੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਾਪਰੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਲੱਗਭੱਗ 800 ਸੇਜ਼ ਯੂਨਿਟ ਬਣਾਏ ਗਏ।

ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਕਿ ਸੇਜ਼ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤਾਂ ਖੇਤੀ ਵਾਸਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਵਲੋਂ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਬਜਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦਵਾਉਂਦੀਆਂ ਸਗੋਂ ਇਕ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਕਰਕੇ ਜਿਹੜਾ ਪਿੱਛੋਂ ਜਾ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਕਰ ਕਿਸੇ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਨੇ ਉਦਯੋਗ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤਬਦੀਲੀ ਬਾਰੇ ਦਰਖਾਸਤ ਦੇ ਰੱਖੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਲੈਂਡ ਰਿਫਾਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਦਮ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਚੁੱਕੇ।

ਨਵੇਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦਾ ਖੇਤੀ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਵੱਲ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਕਦਮ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵਿਅਰਥ ਯਤਨ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ ਬਲਕਿ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰੀ ਘਰਾਣੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਜਾਂ ਬਣਵਾਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰੀ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਇਵਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਤਾਂ, ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਜੁਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੁੜਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਵਹਿਮ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਤੋੜਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਜਾਤ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਉਠ ਕੇ ਵਰਗ ਚੇਤਨਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਹਰ ਕਿਸਾਨ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੂੰ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਮੈਂ ਵੀ ਕਿਸਾਨ। ਤੇ ਗਰੀਬ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੂੰ ਵੀ ਗਰੀਬ ਮੈਂ ਵੀ ਗਰੀਬ। ਆਪਣਾ ਸਾਹ ਇੱਕੋ, ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਇੱਕੋ। ਇਹ ਚੇਤਨਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆ ਸਕਦੀ।

ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ (IMF) ਦਾ ਬਣਨਾ

1944 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਫਰਾਂਸ ਤੇ ਰੂਸ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਗੁੱਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਜਪਾਨ, ਇਟਲੀ ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਗੁੱਟ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤ ਲੈਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ 44 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਿਊਹੈਂਪਸ਼ਾਇਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਬੈਠੇ ਤੇ ਜੰਗ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਤਾਣਾ ਬਾਣਾ ਬੁਨਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰੂਸ ਮੁਢਲੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ।

1944 ਵਿੱਚ ਨਿਊਹੈਂਪਸ਼ਾਇਰ ਵਿਖੇ ਹੋਏ 44 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੇ ਇਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਰੈਟਨਵੁਡਜ਼ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਬਰੈਟਨਵੁਡਜ਼ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਰਾਹੀਂ ਦੋ ਨਵੇਂ ਅਦਾਰੇ ਹੋਏ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ। ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਮੋਨੀਟਰੀ ਫੰਡ। 22 ਜੁਲਾਈ 1944 ਨੂੰ ਬਣੇ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇੱਕ ਮੰਚ ਬਣਕੇ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਰਮਾਏ ਸਬੰਧੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਧਿਅਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾ ਪਰਦਾਨ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਲੈਣ ਦੇਣ ਨੂੰ ਸਥਿਰਤਾ ਦੇਣੀ ਇਸ ਦੇ ਮੰਤਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਨ।

ਜਿਹੜਾ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਮੁੱਦਾ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦੇਣ ਤੇ ਪੇਮੈਂਟਸ ਭਾਵ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਦਾ ਸਿਸਟਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਫੋਰਨ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੀਆਂ ਬੰਧਸ਼ਾਂ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਣ। ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਅਮੈਰਿਕਾ ਦੇ ਭਾਲਰ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਵਪਾਰ ਤੇ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ।

ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੋਟੇ ਮਿਥੇ ਗਏ, ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿਥੇ ਗਏ ਕੋਟੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੈਂਬਰਸ਼ਿੱਪ ਫੀਸ (subscription) ਦੇਣੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਕੋਟੇ ਦਾ 25 ਫੀਸਦੀ ਤਾਂ ਸੋਨੇ ਜਾਂ ਯੂ.ਐਸ. ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਤੇ ਬਾਕੀ ਰਕਮ ਆਪਣੀ ਕਰੰਸੀ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਯੂ.ਐਸ. ਡਾਲਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮਿਥੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਕੋਟੇ ਮੁਤਾਬਕ ਫਾਰਨ ਕਰੰਸੀ ਇਸ ਫੰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕੋਟੇ ਦਾ 1 ਯੂਨਿਟ 1 ਲੱਖ ਯੂ.ਐਸ.ਡਾਲਰ ਦਾ ਸੀ। ਕੋਟੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਮਨੋਜਮੈਂਟ ਦੀ ਚੋਣ ਵੇਲੇ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕੋਟਾ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ 200, ਕੈਨੇਡਾ 300, ਚੀਨ 550, ਫਰਾਂਸ 450, ਇੰਡੀਆ 400, ਮੈਕਸੀਕੋ 90, ਸਾਉਥ ਅਫਰੀਕਾ 100, ਇੰਗਲੈਂਡ 1300, ਅਮਰੀਕਾ 2750, ਰੂਸ ਵਾਸਤੇ 1200 ਰੱਖੇ ਗਏ। ਰੂਸ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਬਰੈਟਨਵੁਡਜ਼ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ

ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ, ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਵਾਲ ਸਟ੍ਰੀਟ (ਨਿਯਮਾਬਕ ਵਿਚਲੇ ਆਰਥਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਏਗਾ)।

ਹਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਰੰਸੀ ਦੀ ਪਾਰ ਵੈਲਿਊ ਭਾਵ ਵਟਾਂਦਰਾ ਮੁਲ ਸੋਨੇ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਜਾਂ ਯੂ.ਐਸ. ਡਾਲਰ ਜਿਸ ਦੀ ਸੋਨਾ ਖਰੀਦ ਸ਼ਕਤੀ 1 ਜੁਲਾਈ 1944 ਨੂੰ ਸੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਸੋਨੇ ਦੀ ਵੀ ਪਾਰ ਵੈਲਿਊ ਮਿਥੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਪਾਰ ਵੈਲਿਊ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂ ਘਟ ਕੀਮਤ ਤੇ ਸੋਨਾ ਨਾ ਹੀ ਖਰੀਦੇਗਾ ਨਾਂ ਹੀ ਵੇਚੇਗਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਿਥੇ ਗਏ ਮਾਰਜਨ ਦਾ ਵਾਧਾ ਘਾਟਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ ਫੰਡਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਫੀਸ ਵਜੋਂ ਦਿਤੀ ਕਰੰਸੀ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸੋਨਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਰੰਸੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਫੰਡ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਬੋਰਡ ਆਫ ਗਵਰਨਰਜ਼ ਕੋਟੇ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ ਨੂੰ ਦਸਦੇ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ (1) ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਕਿੰਨਾ ਸੋਨਾ ਹੈ। (2) ਕਿਨੇ ਯੂ.ਐਸ. ਡਾਲਰ ਹਨ (3) ਕਿੰਨੇ ਸੋਨੇ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਤਪਾਦਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। (4) ਕਿੰਨਾ ਸੋਨਾ ਅਯਾਤ ਜਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। (5) ਕਿੰਨੀ ਹੋਰ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਆਮਦ-ਦਰਾਮਦ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। (6) ਤੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਬਕਾਇਆ ਹਨ। ਆਦਿਕ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਫੰਡ ਪਾਸ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ ਨੇ ਹੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰ ਦੇ ਨਿਯਮ ਤੇ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਤਹਿ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਪਾਲਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰ ਕੋਟੇ ਮੁਤਾਬਕ ਵੋਟਾਂ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇਸਦੇ ਸਹਾਇਕਾਂ ਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ।(3)

ਵਰਲਡ ਬੈਂਕ ਦਾ ਬਨਣਾ

1944 ਦੇ ਬਰੈਟਨਵੁਡਜ਼ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਨੇ ਅਮਰਿਕਾ ਦੇ ਡਾਲਰ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਪਾਰ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਬਣਾ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚਲੇ ਫੈਡਰਲ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸੰਸਾਰ ਸਰਦਾਰੀ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਭਾਵ 22 ਜੁਲਾਈ, 1944 ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਹਿਦਨਾਮੇ ਤਹਿਤ ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ. ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਬੈਂਕ ਖੋਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਮੁੜ ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਉਨਤੀ ਲਈ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬੈਂਕ (International Bank for Reconstruction and Development) ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਮ ਕਰਕੇ ਵਰਲਡ ਬੈਂਕ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬੈਂਕ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਮੈਂਬਰ ਉਹ ਹੀ ਹੋਣੇ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ. ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ ਸਨ। ਇਸ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਸਟਾਕ ਦੱਸ ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕ ਲੱਖ ਦੇ ਇੱਕ ਲੱਖ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ. ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਤੇ ਹੋਏ ਕੋਟੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੇਅਰ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਸੋਨੇ ਜਾਂ ਯੂ.ਐਸ. ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਸੀ।(4)

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ

1. ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਤੇ ਕੀ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਅਸਰ ਪਿਆ ਤੇ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਲੰਡਨ ਵਿੱਚ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਰੌਬਸਚਾਈਲਡ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਚ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਹਿਸੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਿਆ। ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ:

“ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮੁਨਾਫੇ ਵਾਸਤੇ, ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਰਿਆਇਤਾਂ ਵਾਸਤੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਗੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਮੁਖਾਲਫਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਉਹ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ, ਜਿਹੜੀ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਸਮਝਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਰਮਾਇਆ (capital) ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਭਾਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸਹਿੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਤੇ ਉਹ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੈ।”

ਕੀ ਇਹ ਹੁਣ ਵੀ ਸੱਚ ਨਹੀਂ?

2. ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦਾ ਵਪਾਰ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਬਣਨਾ, ਕੁਝ ਇਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਆਰਥਕ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਗਿਆ। ਬਰੈਟਨਵੁੱਡਜ਼ ਸਮਝੌਤੇ ਤੇ ਦਸਖਤ ਕਰਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ 44 ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ, ਪਰ ਪਿਛੋਂ ਲਗ ਭਗ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ, ਇਰਾਨ, ਸਿਰੀਆ, ਲਿਬਨਾਨ, ਸੋਮਾਲੀਆ, ਸੁਡਾਨ ਤੇ ਇਰਾਕ, ਰੂਸ ਤੋਂ ਸਵਾਏ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਨੂੰ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਾਕੇ ਕੁੱਝ ਵੀ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਫੈਡਰਲ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ, ਡਾਲਰ ਛਾਪ ਕੇ, ਫਾਰਨ ਕਰੰਸੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸੋਨੇ ਜਾਂ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਸੋਨਾ, ਚਾਂਦੀ ਜਾਂ ਸਮਾਨ ਦੇ ਕੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਛਾਪੇ ਹੋਏ ਟੁਕੜੇ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਮੰਗ ਕਰੀਏ, ਤਾਂ ਸੋਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ, ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਨੂੰ ਇਹ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਵੀ 35 ਡਾਲਰ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਉਹ ਮੰਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ 35 ਡਾਲਰ

ਬਦਲੇ ਇਕ ਆਉਂਸ (30 ਗ੍ਰਾਮ) ਸੋਨਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਇਕ ਜੁਲਾਈ 1944 ਨੂੰ ਇੱਕ ਡਾਲਰ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਸੋਨਾ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਅਧਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ।

ਇਹ ਸਿਲਸਲਾ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਡਾਲਰ ਪਰਧਾਨ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਫੈਡਰਲ ਬੈਂਕ ਦਿਨ ਰਾਤ ਨੌਟ ਛਾਪਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਫੋਰਨ ਕਰੰਸੀ ਵਜੋਂ ਦੇਈ ਗਿਆ। 1970 ਦੇ ਕਰੀਬ ਜਦੋਂ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਕਮਰੇ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਛਾਪੇ ਹੋਏ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਹੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਨੋਟ ਲੈ ਲਵੋ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਗਰੰਟੀ ਮੁਤਾਬਕ ਸੋਨਾ ਦੇ ਦਿਉ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਜਿੰਨ੍ਹੇ ਨੋਟ ਉਹ ਛਾਪ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਸੋਨਾ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਨਿਕਸਨ ਨੇ 1971 ਚ ਗਰੰਟੀ ਸਸਪੈਂਡ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਹੁਣ ਡਾਲਰਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸੋਨੇ ਜਾਂ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਕੋਈ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ।

ਪੈਟਰੋ ਡਾਲਰ

ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਕਿ ਉਹ ਡਾਲਰਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਗਲਫ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਤੇਲ ਸਿਰਫ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਹੀ ਵੇਚਣ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਰੰਸੀ ਵਿੱਚ ਨਾ ਵੇਚਣ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਰੈਟਨਵੁਡਜ਼ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਆਪਣਾ ਤੇਲ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਕਰੰਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਲਗਦੀ ਸੀ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵੇਚ ਦੇਂਦੇ ਸਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਗਲਫ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫੌਜੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤਾ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਰਤ ਲਾਈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਤੇਲ ਡਾਲਰ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਵੇਚੋਗੇ ਤੇ ਲਏ ਹੋਏ ਡਾਲਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਗੇ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰੋਗੇ।

ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਇਰਾਕ, ਇਰਾਨ, ਲਿਬੀਆ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਉਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਨਾ ਮੰਨੀ। ਇਰਾਕ ਦੇ ਸਦਾਮ ਹੁਸੈਣ ਨੇ ਆਪਣਾ ਤੇਲ ਯੂਰੋ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵੇਚਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਰਾਨ ਨੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਯੂਆਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਤੇ ਲਿਬੀਆ ਨੇ ਦਿਨਾਰ ਦੇ ਬਦਲੇ। ਲਿਬੀਆ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਦਿਨਾਰ ਸੋਨੇ ਦਾ ਸਿਕਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਗੋਲਡ ਦਿਨਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਇਹ ਗੋਲਡ ਦਿਨਾਰ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁੱਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਰਾਕ ਤੇ ਲਿਬੀਆ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਇਰਾਨ ਦੀ ਵਾਰੀ ਹੈ।

4. ਇਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲੁਕੀਆਂ ਜਾਂ ਪਰਤੱਖ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਉਪਰੇਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ।

- (1) ਫੈਡਰਲ ਰਿਜ਼ਰਵ ਸਣੇ ਬਹੁਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਤੇ ਕੁਝ ਘਰਾਣਿਆਂ ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ।
- (2) ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆ ਚ ਜਿੰਨਾ ਪੈਸਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ 80 ਫੀਸਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੈ।
- (3) ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਸਕੇ ਕਰਜ਼ਾਈ ਕਰ ਦਿਉ।
- (4) ਘਰੇਲੂ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਲਈ ਹਰ ਆਦਮੀ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਇਕ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪਾ ਦਿਉ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਪੈਸਾ ਦਿਤਿਆਂ ਉਧਾਰ ਖਰੀਦ ਕਰ ਸਕੇ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾ ਦਿਉ, ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਧਾਰ ਲਿਆ ਪੈਸਾ ਜਾਂ ਸਮਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਾ ਮੌੜ ਸਕਣ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ

ਵੱਧ ਵਿਆਜ ਲਾਕੇ ਜਿੰਨਾ ਸੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਰੋ।

- (5) ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਕਰਜ਼ੇ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਗਲ ਪੈਣਗੇ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਉਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਸਕੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ ਦਿਉ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੰਨਵਾ ਲਉ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪਾਲਸੀਆਂ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਣਵਾਉਂਦੇ ਰਹੋ।
- (6) ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੁੱਖੀ ਇਹ ਨਾ ਮੰਨੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰਾਜ ਪਲਟਾ ਕਰਾ ਦਿਓ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖੀ, ਰਾਜੇ, ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ, ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਆਦਿ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ ਮਰਵਾ ਦਿਉ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਰਾਕ ਦੇ ਸਦਾਮ ਹੁਸੈਨ, ਲਿਬੀਆ ਦੇ ਗਦਾਫੀ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ, 6 ਪਰਧਾਨ ਜਿਵੇਂ ਉਤੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣੇ।

ਮਾਈਕਲ ਰਿਵਰਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਇਸ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਫੌਜੀ ਰਾਜ ਪਲਟੇ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਅਮੈਰੀਕਾ ਦੀ ਨੇਵੀ ਦਾ ਇੱਕ ਬੜਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਜਰਨੈਲ, ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸਮੇਡਲੇ ਬਟਲਰ (Marine Major General Smedley Butler) ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਅਮੈਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਪਲਟਾ ਲੈ ਆਵੇ ਤੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਦੀ ਥਾਂ ਸੈਕਟਰੀ ਆਫ ਜਨਰਲ ਆਫੇਰਜ਼ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰੇ ਜੋ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਾਲਸਟਰੀਟ ਦੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ ਜਆਬ ਦੇਹ ਹੋਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਫਰੈਂਕਲਿਨ ਡੀ ਰੂਜ਼ਵੈਲਟ (Franklin Delano Roosevelt) ਜੋ 1933 ਤੋਂ 1945 ਤੱਕ ਪਰਧਾਨ ਰਹੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਇੱਕ ਨਿਊ ਡੀਲ ਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਂਕਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣਾ, ਕਈ ਗਿਲੀਫ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਮਚਾਰੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਵਰਕਮੈਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਬਾਰੇ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਜੋ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਰੂਜ਼ਵੈਲਟ ਨੂੰ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਟਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਜਨਰਲ ਬਟਲਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਜਾਨ ਬੁਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਕਥਾ ਪਾਰਲੀਅਮੈਂਟ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ। ਰਾਜ ਪਲਟਾ ਬੱਚ ਗਿਆ ਪਰ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਰੂਜ਼ਵੈਲਟ ਰਾਜ ਪਲਟਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਠੋਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰੇ ਦਰਬਾਰੇ ਰਸੂਖ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਰੂਜ਼ਵੈਲਟ ਦੂਜੀ ਜੰਗ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਮਿਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁਝ ਕ ਪਲਟਾਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈ ਸਕਿਆ।

ਜਨਰਲ ਬਟਲਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਕੌੜਾ ਤਜਰਬਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ। “ਮੈਂ

33 ਸਾਲ ਤੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਫੌਜ ਦੀ ਨੌਕਰੀ, ਇਸ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਤਵਪੂਰਣ ਅੰਗ, ਨੇਵੀ ਵਿੱਚ ਐਕਟਿਵ ਸਰਵਿਸ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਸੈਕਿੰਡ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਤੋਂ ਜਰਨੈਲ ਤੱਕ ਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵੱਡੇ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਘਰਾਨਿਆਂ, ਵਾਲਸਟਰੀਟ ਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦਾ ਮਸਲਮੈਨ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੈਕਟ ਦਾ ਹਿਸਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਮੇਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਸਲੀ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਸੋਚਣ ਸ਼ਕਤੀ ਇਕ ਪਾਸੇ ਧਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਪਰਲਿਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਹੀ ਮੰਨਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਮੈਕਸਿਕੋ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਮਰਿਕਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਅਨਕੂਲ ਬਣਾਇਆ। ਮੈਂ ਹੈਟੀ ਤੇ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿਟੀ ਬੈਂਕ ਦੇ ਮੁਨਾਫਿਆਂ ਦੇ ਅਨਕੂਲ ਬਣਾਇਆ। ਮੈਂ ਨਿਕਾਰਗੁਆ ਚ ਬਰਾਉਣ ਬਰਦਰਜ਼ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਲਈ ਰਾਹ ਸਾਫ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਅਮਰਿਕਾ ਦੀ ਸ਼ੁਗਰ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਾਸਤੇ ਡੋਮਿਨੀਕਨ ਰਿਪਬਲਿਕ ਨੂੰ ਅਨਕੂਲ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਬਦਲੇ ਮੈਨੂੰ ਮਾਨ ਤਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਤਮਗੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਤਰੱਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਿਛੇ ਮੁੜਕੇ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਮਹਾਂਦੀਪਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। (War is a racket) (Source is retirement detailing by General Buttlor).

I.T.O. ਦਾ ਨਾ ਬਣ ਸਕਣਾ

ਬਰੈਟਨਵੁਡਜ਼ ਸਮਝੌਤੇ ਮਗਰੋਂ ਵਰਲਡ ਬੈਂਕ ਤੇ ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ. ਦੀ, ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ, 1945 ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈਰੀ ਐਸ ਟਰੂਮੈਨ (Harry S. Truman) ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਤੇ 1947 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰਕ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਖਰੜਾ ਹਵਾਨਾ ਚਾਰਟਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ। ਖਰੜੇ ਵਿੱਚ 'ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਮੰਗਤਾ ਹੈ' 'Thy neighbor a beggar' ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਪਾਲਿਸੀ ਬਣਾਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ I.T.O. ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੇਡ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਨਾਂ ਤੇ ਬਣਣ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਰ ਗਈ ਪਰ ਇਕ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਗਈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੇ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੁਡਰੋ ਵਿਲਸਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ, 1920 ਵਿੱਚ ਲੀਗ ਆਫ ਨੇਸ਼ਨਜ਼ ਬਣੀ ਸੀ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਖੁਦ ਇਸ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵਿਲਸਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲੀ।

ਗੈਟ ਦਾ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ :

ITO ਦੇ ਨਾ ਬਣ ਸਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 1948 ਤਕ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਹੈਰੀ ਐਸ. ਟਰੂਮੈਨ ਜੋ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਖਤਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਏ ਬਗੈਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸੰਸਥਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਆਰੰਭ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦਾ ਨਾਂ GATT ਗੈਟ (General Agreement on Tariffs and Trade) ਭਾਵ 'ਵਪਾਰ ਤੇ ਵਪਾਰਕ ਉਪਜਾਂ ਤੇ ਟੈਕਸਾਂ ਬਾਰੇ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ' ਸੀ। ਇਸ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ (ਗੈਟ) ਦੇ ਕਰਤਾ 22 ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ, ਜਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਤਾਂ ਨਿਹਾਇਤ ਗਰੀਬ ਜਾਂ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਰਾਹ ਤੇ ਤੁਰੇ ਹੀ ਸਨ, ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਡਿਕਟੇਟਰਸ਼ਿਪ ਅਧੀਨ ਸਨ ਜਾਂ ਅਜੇ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਹੀ ਸਨ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਆਰਥਿਕਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਨਾਵਾਕਫ ਸਨ। ਇਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਜੋਨ ਐਚ ਜੈਕਸਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਵਿਲਿਅਮ ਡੈਵੀ ਅਤੇ ਐਲਨ ਓ ਸਾਇਕਸ ਦੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। (5)

ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ ਇਹ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜੇ ਸਭ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛ ਪ੍ਰਤੀਤ ਘੱਟ ਜਾਵੇਗੀ, ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ

ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉਹ ਹੀ ਤੈਅ ਕਰਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਰੂਲ ਬਣਾਏ ਜਾਣ। ਜਦੋਂਕਿ ਅਜੇ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਦੇਸ਼ ਇਕ ਨਵਾਂ ਵਪਾਰਕ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਖਾਸ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਕਸਨ ਅਨੁਸਾਰ (world trade The Law of GATT) ਇਹ ਫਰੀ ਟਰੇਡ ਬਨਾਮ ਸੁਰੱਖਿਆਵਾਦ ਜਾਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀਅਤਾ ਬਨਾਮ national ਕੌਮੀ Sovereignty ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਘੱਟ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਜਾਣ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਣ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਅਦਾਰਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤਾ ਮੰਗ ਰਹੇ ਸਨ।

ਗੈਟ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 18 ਪਾਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਛੋਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1955 ਵਿੱਚ ਤਰਮੀਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਚਾਰ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਛੋਟਾਂ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ (1) ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਅਜੇ ਬਚਪਨੇ ਵਿਚ ਹੈ (2) ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ (3) ਜਾਂ ਤੁਹਾਡਾ (ਬੈਲੈਂਸ ਆਫ ਪੇਮੈਂਟ) ਅਦਾ ਕਰਨਯੋਗ ਰਕਮ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਗੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ (4) ਜਾਂ ਫਿਰ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਜੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਰੌ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਦੇ ਮਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਨੀਵੀਂ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਤੇ ਟੈਕਸ ਜਾਂ ਡਿਊਟੀ ਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਇਹ ਰਿਆਇਤਾਂ ਜੋ ਅਣਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਵਿਗਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸੇ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਕਰਕੇ ਜੇ ਵਿਗਸਤ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਭੇਜਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਤੇ ਟੈਰਿਫ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦੇ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਕਿਰਿਆ ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੋਵੇ। ਭਾਵ ਤੁਸੀਂ ਕਾਫੀ ਬੀਨਜ਼ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਭੇਜਦੇ ਹੋ ਤੇ ਉਥੋਂ ਪੀਸੀ ਹੋਈ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਹੋ ਕੇ ਡੱਬਾ ਬੰਦ ਤੁਹਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਲਾਓਗੇ। ਨਾ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਬਿਊਟੀ ਪ੍ਰੋਡਕਟਸ ਭਾਵ ਸੁਰਖੀ ਬਿੰਦੀ, ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਤੇਲਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਉਣੋਂ ਰੋਕੋਗੇ ਕਿ ਔਖੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਮਾਈ ਗਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਖਰਚ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਬੈਲੈਂਸ ਆਫ ਪੇਮੈਂਟ ਤੁਹਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ।

ਗੈਟ ਫੋਲੋ ਕਿਉਂ ਹੋਈ

ਅਮਰੀਕਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਈ.ਟੀ.ਓ. ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੀ। 1934 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਟੈਰਿਫ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਹਿਤ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਗੈਟ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸੀ। ਗੈਟ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਸਮਝੌਤਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ, ਜਿਹੜੇ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਜਰਮਨੀ ਦਾ ਸਨਅਤੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਕੜਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ITO ਵਿਚ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਸੀ ਪਰ ਗੈਟ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ।

1945 ਵਿਚ ਯੂ.ਐਸ. ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ Reciprocal Trade Agreements Act ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਕਨਾਮਿਕ ਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਕੌਂਸਲ (Eco-Soc) ਬਣਾਈ ਗਈ ਤੇ 1946 ਵਿੱਚ ਟਰੇਡ ਤੇ ਇੰਪਲਾਈਮੈਂਟ ਬਾਰੇ ਲੰਡਨ ਵਿੱਚ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਖਰੜਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ITO ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸੰਸਥਾ ਤੇ ਗੈਟ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਗੈਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਆਮ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। 1945 'ਚ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਖਤਿਆਰਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦਾ ਵਾਧਾ 1948 ਵਿਚ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਯੂ.ਐਸ. ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਆਈ.ਟੀ.ਓ. ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਆਈ.ਟੀ.ਓ. ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਉਤੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਮਜ਼ਬੂਰਨ ਗੈਟ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਿਆ।

1 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਗੈਟ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ 23 ਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ, 1986 ਤੱਕ 38 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਅੱਠ ਵਾਰ ਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਦੌਰ ਚੱਲਿਆ। 1986 ਤੱਕ 102 ਦੇਸ਼ ਗੈਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਪਰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਤੇ ਉਣਤਾਈਆਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ 1995 ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ WTO ਵਰਲਡ ਟਰੇਡ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ।

ਗੈਟ ਦੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਣਤਾਈਆਂ ਇਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀਆਂ ਉਹ ਸਨ, ਗੈਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ ਇਸਦੇ ਪਾਬੰਦ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ Grandfather Rights (ਦਾਦੇ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰ) ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਸਨ ਤਾਂ ਆਰਜ਼ੀ ਪਰ ਉਹ ਚੱਲੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੂਜਾ ਗੈਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਰਮੀਮ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਏਨਾ ਪੇਚੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਤੀਜਾ, ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਢੰਗ ਜਾਂ ਅਦਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੁਝ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਾਈਡ ਐਗਰੀਮੈਂਟਸ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਗੈਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮੁੱਦੇ ਸਨ। ਗੈਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ 200 ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ।

WTO ਦਾ ਬਨਣਾ

1979 ਵਿਚ ਟੋਕੀਓ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਵਾਰਤਾ ਤੇ 1994 ਵਿੱਚ ਉਰੂਗੁਆਏ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਮਸ਼ਵਰੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ, ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਰਵੱਈਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਨਾ ਉਤਰ ਸਕਨ ਵਜੋਂ ਗੈਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਦਾਰਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਹੋਵੇ, ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ WTO 160 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਵਾਲੀ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ 95 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਈ। ਇਸ ਦੀ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ MC ਮਨਿਸਟਰੀਜ਼ ਕੌਂਸਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਗਿਆਰਵੀਂ ਮੀਟਿੰਗ ਦਸੰਬਰ 2017 ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ ਹਟੀ ਹੈ।

ਕਿਉਂਕਿ 1994 ਵਿਚ ਗੈਟ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ, ਤੇ WTO ਦੇ ਬਨਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਬਾਰੇ ਸਮਝੌਤਾ' (ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਆਨ ਐਗਰੀਕਲਚਰ) ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ WTO ਬਨਣ ਤੇ 1 ਜਨਵਰੀ 1995 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਅਧੀਨ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਖਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਖਾਨਿਆਂ ਦੇ ਰੰਗ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਖਾਨਾ (Box) ਹਰੇ ਰੰਗ ਦਾ। ਦੂਜਾ ਨੀਲੇ ਤੇ ਤੀਜਾ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ। ਪਹਿਲੇ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਬਾਕਸ ਵਿਚ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਤੇ ਉਸ ਉਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ ਵਪਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਇਹ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਚਾਹੁਣ, ਜਿਸ ਸ਼ਕਲ 'ਚ ਚਾਹੁਣ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਉਪਜ ਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਘੱਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਤੀਜੇ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਦੇ ਮਿਆਰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਨੀਲੇ ਤੇ ਪੀਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਘਟਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਗ੍ਰੀਨ ਬਾਕਸ ਵਾਲੇ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ ਜਿਵੇਂ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਕੁਝ ਫਸਲਾਂ ਤੇ 80 ਫੀ ਸਦੀ, ਜਪਾਨ 50 ਫੀ ਸਦੀ, ਨਾਰਵੇ ਤੇ ਸਵਿਟਜਰਲੈਂਡ 60 ਫੀ ਸਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਣ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। WTO ਦੇ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਦਾ ਰਕਬਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਰਕਬੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਬਾਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ 33 ਕਰੋੜ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ 3 ਕਰੋੜ 60 ਲੱਖ ਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੀ 2 ਕਰੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਖਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਖੇਤੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਅਨਾਜ ਤੇ ਇਸ

ਤੋਂ ਬਨਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੇਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਲ ਘੱਟ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਟੈਕਸ ਨਾ ਲੱਗੇ, ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਕੋ ਥਾਂ ਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਵਿਖਾ ਕੇ ਉਹ ਜਿਥੇ ਚਾਹੁਣ, ਆਪਣਾ ਮਾਲ ਵੇਚ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਮ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਕੋਲ ਇੱਕੋ-ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਲ ਤੇ ਟੈਕਸ ਜਾਂ ਡਿਊਟੀ ਲਾ ਦੇਣ ਤਾਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬਣ ਰਹੇ ਮਾਲ ਜਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਨਾਜ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ ਫਰੀ ਮਾਰਕੀਟ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਦੀ WTO ਦੇ 33 ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਦੇਸ਼ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਤੇ ਚੀਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਇਨ੍ਹਾਂ 33 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਲੀਡਰ ਸੀ।

ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤ ਜਿਹੜੀ AOA “ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਬਾਰੇ ਸਮਝੌਤੇ” ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਜਿਸ ’ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ 1994 ਵਿਚ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਉਹ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਦੀ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਰੀਦ ’ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ। ਇਹ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਭਾਰਤ ’ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੁੱਲ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦਾ ਕੀਮਤ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਵਜ਼ਨ ਵਜੋਂ 10 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

1994 ਵਿਚ ਉਰੋਗੁਆਏ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ 1986-88 ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਤੀਜੇ ਸ਼ਡਿਊਲ ਦੇ ਫਾਰਮੂਲੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਇਸ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ’ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼, ਭਾਰਤ ਇਸ ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ’ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ’ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਪਾਉਂਦੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਏਨਾ ਸੁਆਗਤ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੀ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਨਾ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ AOA ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਬਸਿਡੀ ਖਤਮ ਕਰਨਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਫਰੀ ਮਾਰਕੀਟ ਦੇਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ 2019 ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲੈਣਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਜੋ ਭਿਆਨਕ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਿਆਸੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕੌਣ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਰਥ ਚਾਰੇ ਨੂੰ?

ਅਰਥ ਚਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿੱਚ ਵਸਤਾਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦੀ ਇਕ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਜਾਂ ਕਰੰਸੀ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਵਿਚਰਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੀਆਂ ਕਰੰਸੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਯੂ.ਐਸ.ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ। ਕਿਉਂ?

ਯੂ.ਐਸ. ਡਾਲਰ ਦਾ ਮੁਲ ਕਿਉਂ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਉਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਰੁਪਇਆ ਕਿਉਂ ਥਲੇ ਨੂੰ ਤਿਲਕ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਰੰਸੀਆਂ ਦਾ ਮੁਲਅੰਕਣ ਡਾਲਰ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਡਾਲਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਧਣ ਘਟਣ ਨਾਲ ਮਾਰਕਿਟ ਕਿਉਂ ਲਚਕਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਅਰਥ ਚਾਰੇ ਨੂੰ ਕੌਣ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨ ਕਿਉਂ ਮਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਏਨੀ ਕਿਉਂ ਮਾੜੀ ਹੈ? ਗਰੀਬ ਕਿਉਂ ਗਰੀਬ ਹੈ? ਗਰੀਬ ਅਮੀਰ ਦਾ ਪਾੜਾ ਕਿਉਂ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਦਾ ਜਵਾਬ ਲਭਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਾਰਨਾਂ ਤੇ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਪਰਤੱਖ ਤੇ ਲੁਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਤੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਅਰਥ ਚਾਰੇ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਹੈ ਤਾਂ ਲੰਬੀ ਬਹਿਸ। ਫਿਲਹਾਲ, ਇਸ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ, ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਇਆ, ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਆਮ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਅਮਰਿਕਾ, ਤੇ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ (Globalization) ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਹੁਣ ਅਮਰਿਕਾ ਵੀ ਗਲੋਬੇਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕੀ ਅਮਰਿਕਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਰਥ ਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਚਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕ, ਸਣੇ ਪਰਧਾਨ, ਇਕ ਮੁਹਰਾ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰਿਕਾ ਦੇ ਚਾਰ ਪਰਧਾਨਾਂ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ, ਤਿੰਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਇਕ ਬਚ ਗਿਆ। ਦੋ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਇੱਕ ਮਰ ਗਿਆ ਇਕ ਬਚ ਗਿਆ।

ਕਿਉਂ? ਤੇ ਕੌਣ ਸਨ ਮਾਰਨ ਜਾਂ ਮਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ।

ਇਹ ਜਾਨਣ ਵਾਸਤੇ ਥੋੜਾ ਪਿਛੇ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅਰਥ ਚਾਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਸੀ?

ਜਦੋਂ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਟਾਂਦਰੇ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸਿੱਕੇ ਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਮੁਹਰਾਂ ਵਪਾਰ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਬਣੀਆਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਲਿਜਾਣਾ ਔਖਾ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਲੁੱਟ ਖੋਹ ਦੇ ਡਰੋਂ ਜੋਖਮ ਭਰਿਆ ਵੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਆਰਥਿਕ ਆਦਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਦੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਥਾ ਨਿਕਲੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁੰਡੀ ਸਿਸਟਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਇਹ ਹੁੰਡੀ ਸਿਸਟਮ ਕੀ ਸੀ? ਹੁੰਡੀ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਧਨਾਢ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਵਪਾਰਕ ਸਬੰਧ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਿੱਕੇ ਜਾਂ ਮੁਹਰਾਂ ਭੇਜਣ ਦੀ ਬਜਾਏ; ਇਕ ਪਰਚੀ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁੰਡੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਰਚੀ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਉਹ ਜੇਕਰ ਪਰਚੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਧਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਕੇ ਜਾਂ ਮੁਹਰਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹੋਣ ਦੇ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਹੁੰਡੀ ਦੀਆਂ ਵੀ 6 ਕਿਸਮਾਂ ਸਨ। ਦਰਸ਼ਨੀ ਹੁੰਡੀ ਭਾਵ ਹੁੰਡੀ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਤੁਰੰਤ ਪੇਮੈਂਟ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਮਾਲ ਦੇਣਾ। ਮਿਆਦੀ ਹੁੰਡੀ। ਹੁੰਡੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਮਿਆਦ ਅੰਦਰ ਪੈਸੇ ਜਾਂ ਮਾਲ ਦੇਣਾ। ਜੋਖਮੀ ਹੁੰਡੀ ਭਾਵ ਕੰਡੀਸ਼ਨਲ ਹੁੰਡੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਲਿਖੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਆਦਿਕ। ਇਹ ਪਰਵਾਨਤ ਤਰੀਕਾ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਬੈਂਕ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਏ ਤੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਚਲ ਪਏ। ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਥਾਂ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੰਮ ਉਥੋਂ ਦਾ ਗੋਲਡਸਮਿਥ ਘਰਾਣਾ ਜਿਹੜਾ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸੋਨੇ ਦਾ ਭੰਡਾਰੀ ਸੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰਚੀਆਂ ਦੇਂਦੇ ਸਨ। ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਂਦੇ ਸਨ। 1688 ਦੇ ਗੋਲਡਨ ਇਨਕਲਾਬ ਪਿਛੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਉਲਝ ਗਿਆ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਏਨਾ ਕਰਜ਼ਾਈ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਗੋਲਡਸਮਿਥ ਇਹ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਵਿਲੀਅਮ ਪੀਟਰਸਨ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਧਨੀ, ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ, ਬਹੁਤ ਸਿਆਣਾ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਖਸ ਸੀ, ਨੇ ਇਹ ਕਾਢ ਕੱਢੀ ਕਿ ਇਕ ਬੈਂਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਜਿਹੜੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ੇਅਰ ਵੇਚ ਕੇ ਪੈਸੇ ਕੱਠੇ ਕਰੇ ਤੇ ਉਸ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਛਾਪਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਗਲੈਂਡ ਖੋਲਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ 1694 ਵਿੱਚ ਮਿਲਿਆ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਬਹੁਤ ਤਾਕਤਵਰ ਹੋ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਛਾਪੇ ਗਏ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸਨ ਤੇ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਗਲੈਂਡ (ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀ) ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟ ਛਾਪ ਕੇ ਵਿਆਜ ਤੇ ਦੇਂਦੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਏਨ੍ਹਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਕੰਮ, ਲੋਕਾਂ ਦਾ, ਤੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੋੜਨ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਖੁਦ ਬੈਂਕ ਦੀ ਕਰਜ਼ਾਈ ਹੋ ਗਈ।

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਰਮਨੀ ਦਾ ਇਕ ਘਰਾਣਾ ਜਿਸਨੂੰ ਰੌਥਸਚਾਈਡ (Rothschild) ਨਾਂ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਘਰਾਣਾ ਜਰਮਨੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਸੈਂਟਰਲ ਬੈਂਕਾਂ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੈਸਾ ਹੈ ਉਸਦਾ 80 ਫੀਸਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੈ। 2000

ਤੱਕ 7 ਦੇਸ਼, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਇਰਾਕ, ਇਰਾਨ, ਸੁਡਾਨ, ਲਿਬੀਆ, ਕਿਊਬਾ ਤੇ ਨਾਰਥ ਕੋਰੀਆ ਹੀ ਬਚੇ ਸਨ ਜਿਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਦੇਸ਼ ਹੀ ਹਨ। ਕਿਊਬਾ, ਨਾਰਥ ਕੋਰੀਆ ਤੇ ਇਰਾਨ। ਰੋਬਸਚਾਈਲਡ ਦੇ ਨਾਲ ਅਮਰਿਕਾ ਦੇ ਦੋ ਘਰਾਨੇ ਰਾਕਫੈਲਰ ਤੇ ਮੋਰਗਨਜ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਰੋਬਸਚਾਈਲਡ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਨੋਟ (ਪਾਉਂਡ) ਛਾਪਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਆਜ ਤੇ ਦੋਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਰੋਬਾਰ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਛਾਪੇ ਗਏ ਉਧਾਰ ਲਏ ਨੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ, ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀ ਕਾਲੋਨੀ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਵੱਸੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਾਸੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਗਏ ਉਥੇ ਵੱਸੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਪੈਂਡ ਵਿਆਜ ਤੇ ਲੈਕੇ ਉਸ ਰਾਹੀਂ ਕਰਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਤੇ ਉਥੇ ਬੈਂਕ ਆਫ ਯੂ.ਐਸ.ਏ ਖੋਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈ ਲਈ ਤੇ ਫਸਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਯੂ.ਐਸ.ਏ ਖੋਲ ਕੇ, ਨੋਟ ਛਾਪਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ, ਜੋ ਅਮਰਿਕਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਆਜ ਤੇ ਲੈਣੇ ਪੈਂਦੇ ਸਨ।

1791 ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਇਸ ਬੈਂਕ ਦੀ ਮੰਜੂਰੀ 20 ਸਾਲ ਵਾਸਤੇ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੇ ਬੈਂਕ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ ਇਹ ਮੰਗ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਨੁਕਰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮੇਅਰ ਰੋਬਸਚਾਈਲਡ Mayer Roths Child ਨੇ ਧਮਕੀ ਦਿਤੀ “ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬੈਂਕ ਆਫ ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਟੇਟਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਮਰਿਕਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਭਿਆਣਕ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਲਿਪਤ ਪਾਏਗਾ।”(1)

ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਇਸ ਬੈਂਕ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧਨੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਰੋਬਸਚਾਈਲਡ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਪੈਂਸਰ ਪਰਸਵੈਲ Spencer Perceval ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਅਮੈਰਿਕਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁੜ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇ ਤੇ ਅਮਰਿਕਾ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਆਪਣੀ ਕਾਲੋਨੀ ਬਣਾ ਲਏ। ਪਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੈਪੋਲੀਅਨ ਨਾਲ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਉਲਝਿਆ ਰਹਿਨ ਕਾਰਣ ਦੁਬਾਰਾ ਜੰਗ ਲਾਉਣਾ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝਦਾ। ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜੰਗ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਉਤਰਾਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਸ਼ਖਸ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਕਬਜ਼ੇ ਚ ਲੈਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੀ।(2) ਉਸ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਗਿਣੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। 2012 ਦੀ ਇਕ ਸਟਡੀ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਲਿਵਰਪੂਲ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੰਸੋਰਸੀਅਮ ਦੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ।

49 / ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਕੀ ਹੈ?

ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਬਸਚਾਈਲਡ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਜਿਹੜੀ 5 ਮੁੰਡਿਆਂ ਤੇ 5 ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਸੀ, ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਸੀ “ਜੇ ਮੇਰੇ ਲੜਕੇ ਇਹ ਚਾਹੁਣ ਕਿ ਜੰਗ ਨਾ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗੀ।”

1812 ਚ ਜਿਹੜੀ ਅਮੈਰਿਕਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ ਹੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਬੈਂਕਾਂ ਵਲੋਂ ਪਲਾਨ ਕੀਤਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅਮਰਿਕਾ ਇਹ ਜੰਗ ਜਿਤ ਗਿਆ ਸੀ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਬੈਂਕ ਆਫ ਯੂ.ਐਸ.ਏ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ।

ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਐਂਡਰਿਊ ਜੈਕਸਨ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਬੈਂਕ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਰਸੂਖ ਵਰਤ ਕੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈ ਲਈ। ਐਂਡਰਿਊ ਜੈਕਸਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੀਟੋ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਮੰਜੂਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਜੈਕਸਨ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਸ਼ਖਸ ਨੂੰ ਦੋ ਪਸਤੌਲ ਦੇ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਜੈਕਸਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਦੋਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਤੂਸ ਫੇਲ ਹੋ ਗਏ। ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਜੈਕਸਨ ਬੱਚ ਗਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲੀ ਮੰਜੂਰੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅਜੇ 5 ਸਾਲ ਬਾਕੀ ਸੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਚਲਦੀ ਰਹੀ।

1850 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਜਾਚਾਰੀ ਟੇਲਰ ਦੇ ਪਰਧਾਨ ਬਣਨ ਤੋਂ 16 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਦੁਧ ਪੀਣ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ “The idea of National Bank is dead. It will not be revived in my time.” “ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ (ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੈਂਕ) ਦਾ ਸਮਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਇਹ ਮੇਰੇ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ।”

ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜੇ ਬੈਂਕ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਨਾਲ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਬੈਂਕ ਇਕ ਨਾਰਮਲ ਬੈਂਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ 5 ਸਾਲ ਵਿਚ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ National Bank ਭਾਵ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੈਂਕ ਜਿਨੂੰ ਨੋਟ ਛਾਪਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਟੇਲਰ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਟੇਲਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਜੇਮਜ਼ ਬੁਕਾਨਨ James Buchanan ਨੇ 1857 ਵਿੱਚ ਭਿਆਨਕ ਆਰਥਕ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੈਂਕ ਆਪਣੀ ਵਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਕਰਜ਼ਾ ਨਾ ਦੇਣ ਤੇ ਬੈਂਕ ਦੀ ਵਿੱਤ ਉਨੀ ਹੀ ਹੋਏਗੀ ਜਿਨੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹੈਸੀਅਤ ਹੋਏਗੀ ਤੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਇਸ ਹੱਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਛਾਪੇ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਦੇ ਇਕ ਡਿਨਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰ ਪਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਨਾਲ 38 ਬੰਦੇ ਮਰ ਗਏ ਪਰ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਬੱਚ ਗਏ।

18 ਸੌ ਸੱਠਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਮਰਿਕਾ ਦੇ ਲੱਗ ਭੱਗ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਬਰਾਹੀਮ ਲਿੰਕਨ ਦੀ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸੂਬਿਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵਖਰੇਵੇਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ

ਦਿਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਬੈਂਕਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਲਿੰਕਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਜੰਗ ਲਾਕੇ ਵੱਖ ਹੋਏ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹੇ ਚਾਹੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਇਮਦਾਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਪਰ 30 ਫੀਸਦੀ ਵਿਆਜ ਲਵਾਂਗੇ, ਤਾਂ ਲਿੰਕਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਮੈਂ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਕੇ ਕਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਆਪ ਲੱਭਾਂਗਾ।”

ਲਿੰਕਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਧਾਨਗੀ ਦੇ ਅਖਤਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਡਾਲਰ ਸਰਕਾਰ ਖੁਦ ਛਾਪੇਗੀ, ਤੇ ਡਾਲਰ ਛਾਪਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਰੀਨ ਬੈਕ Green Back ਡਾਲਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।

ਸੈਂਟਰਲ ਬੈਂਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਖਤਰੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ:

“ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੈਤਾਨ ਪਾਲਿਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਨਾਰਥ ਅਮਰਿਕਾ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕੀਮਤ ਦੇ ਆਪਣੀ ਕਰੰਸੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲਵੇਗੀ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁਕਿਆਂ ਆਪਣੇ ਕਰਜ਼ੇ ਅਦਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਆਪ ਹੀ ਕਰੰਸੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹਿਸਟਰੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪਹਿਲੀ ਮਿਸਾਲ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਖੁਦ ਹੀ ਵਿਗਸਤ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।”

ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਲੰਡਨ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਰਿਪੋਰਟਰ ਨੇ ਦਿੱਤੀ।

ਪਰ ਗਰੀਨ ਬੈਕ ਡਾਲਰ ਲਿੰਕਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਛਾਪੇ ਗਏ, ਚਲਦੇ ਰਹੇ। ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕਰਜ਼ਾਈ ਹੋਇਆਂ ਪੂਰਨ ਲੱਗ ਪਈ।

14 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1865 ਨੂੰ ਇਬਰਾਹੀਮ ਲਿੰਕਨ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਗਰੀਨ ਬੈਕ ਡਾਲਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। 1872 ਵਿੱਚ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੇ ਅਮਰਿਕਾ ਵਿਚਲੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬਰਾਂਚਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਮਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗਰੀਨ ਬੈਕ ਡਾਲਰ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਨ। ਫਰਾਂਸ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੇ ਵੱਖ ਹੋਈਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਪਰ ਰੂਸ ਦੇ ਜ਼ਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਮੁੰਦਰੀ ਬੇੜਾ ਭੇਜਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਲਝਾਅ ਲਿਆ। ਲਿੰਕਨ ਵਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜੰਗ ਤਾਂ ਜਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰ ਗਰੀਨ ਬੈਕ ਡਾਲਰ ਲਿੰਕਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ।

ਇਬਰਾਹੀਮ ਲਿੰਕਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਮੇਰੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ। ਇਕ ਦੱਖਣੀ ਆਰਮੀ ਜੋ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਦੂਜੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਜੋ ਮੇਰੇ ਪਛਵਾੜੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੇਰੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਤਰਨਾਕ ਹਨ।”

ਲਿੰਕਨ ਦੀ ਮੌਤ ਮਗਰੋਂ 1878 ਵਿਚ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਐਂਡਰਿਊ ਜਾਨਸਨ (Andrew Johnson) ਦੇ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਰੈੱਬਲੀਅਨ ਬੈਂਕ ਨੇ ਕਰੰਸੀ ਛਾਪਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਏ ਜਿਸ ਦੀ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਜੇਮਜ਼ ਗਾਰਫੀਲਡ James Garfield ਤੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਵਿਲੀਅਮ ਮੈਕਿਨਲੇ William McKinley ਨੇ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ। ਦੋਵੇਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ। ਪਰ ਕੁਝ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਮਾਰਨਵਾਲੇ ਦੇ ਜਾਤੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੈਂਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਨਾਲ।

ਇਸ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜਾ ਮੋੜਵਾਂ ਚੱਕਰ ਆਇਆ ਉਹ ਵੁਡਰੋ ਵਿਲਸਨ Woodrow Wilson ਦੇ ਪਰਧਾਨ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ 1913 ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਿਆ। ਯੂਰਪ ਦੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਖਾਸ ਕਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਰੈੱਬਲੀਅਨ ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਵਾਰਬਰਗਜ਼ ਆਪਣੇ ਅਮਰਿਕਾ ਵਿਚਲੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋਰਜੀਆ ਦੇ ਇਕ ਟਾਪੂ ਤੇ ਗੁਪਤ ਤੌਰ ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਤੇ ਅਮਰਿਕਾ ਵਿੱਚ ਤੀਜਾ ਯੂ.ਐਸ ਬੈਂਕ ਖੋਲਣ ਦੀ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਰੰਗਤ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਯੂ.ਐਸ. ਫੈਡਰਲ ਰਿਜ਼ਰਵ ਰਖਿਆ ਤੇ ਵੁਡਰੋ ਵਿਲਸਨ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੈਂਕ ਨੇ ਵੀ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਯੂ.ਐਸ. ਬੈਂਕ, ਪਹਿਲੇ ਯੂ.ਐਸ. ਬੈਂਕ ਦੂਜੇ ਵਾਂਗ ਡਾਲਰ ਛਾਪ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਆਜ ਤੇ ਦੇਣੇ ਸਨ।

ਵੁਡਰੋ ਵਿਲਸਨ ਮੰਨ ਗਿਆ ਫੈਡਰਲ ਰਿਜ਼ਰਵ 1913 ਵਿੱਚ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ। ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਛਾਪਣ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁਣ ਇਸੇ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਪਰ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਵਿਲਸਨ ਨੂੰ ਇਸ ਬੈਂਕ ਦਾ ਕੋੜਾ ਤਜਰਬਾ ਹੋਇਆ। ਜੰਗ ਖਤਮ ਤੇ 1919 ਵਿੱਚ ਵੁਡਰੋ ਵਿਲਸਨ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ:

“ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਨਾ ਖੁਸ਼ ਇਨਸਾਨ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਕ ਮਹਾਨ ਵੱਡੀ ਸਨਅਤੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਕ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਦਾ ਸਿਸਟਮ (ਫੈਡਰਲ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਕਰੰਸੀ) ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅਜ਼ਾਦ ਮਰਜ਼ੀ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਗਰੁਪ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਰਾਏ ਤੇ ਦਬਾਅ ਥੱਲੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।”

ਜਰਮਨੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੈਂਕ ਨੋਟ ਛਾਪ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਦੀ ਕਰਜ਼ਾਈ ਸੀ। ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਵਿਆਜ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਵੱਡਾ ਭਾਰ ਸੀ। ਜਰਮਨੀ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਆਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਬੈਂਕ ਨੈਸ਼ਨੇਲਾਈਜ਼ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਨੋਟ ਆਪ ਛਾਪਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਰਮਨੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਿਆ ਬਲਕਿ ਯੂਰੋਪ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਆਰਥਕ ਤੇ ਸਨਅਤੀ ਤਾਕਤ ਬਣ ਗਿਆ। ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਪਾਊਂਡ ਦੀ ਕੀਮਤ ਡਿੱਗਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਚਰਚਲ ਨੇ ਜਰਮਨੀ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜੰਗ ਦਾ ਮਹੌਲ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਮੈਂ ਜਰਮਨੀ ਨੂੰ ਜੰਗ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ। ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ ਆਰਥਕ ਤੌਰ ਤੇ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਜੰਗ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਚਰਚਲ ਨੂੰ ਪੈਸਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਤਰਲੇ ਕਵਣੇ ਪੈਂਦੇ ਸਨ। ਅਖੀਰ ਜੰਗ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਤੇ ਚਰਚਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣੇ ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਐਟਲੀ ਨੇ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ 1946 ਵਿੱਚ ਨੈਸ਼ਨਲਾਈਜ਼ ਕਰ ਲਿਆ।

ਹੁਣ ਸ਼ਾਮਤ ਆਈ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਜਾਨ ਐਫ ਕੈਨੇਡੀ ਦੀ। ਕੈਨੇਡੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅੰਡਰਿਉ ਜੈਕਸਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਬੈਂਕ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਲਈ ਕਿਵੇਂ, ਕਿੰਨੀ, ਜੋਖਮ ਭਰੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪਈ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਏ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟਸ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਹਮਲੇ ਹੋਏ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਅਮਰਿਕਾ ਦੀ ਆਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਜਰਮਨੀ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲਾਈਜ਼ ਕਰਕੇ ਕਿੰਨੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਥਿਰਤਾ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੈਨੇਡੀ ਨੇ ਫੈਡਰਲ ਰੀਜ਼ਰਵ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਆਪਣੇ ਪਰਧਾਨਗੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹੁਕਮ ਨੰ: 11110 ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਯੂ.ਐਸ.ਏ ਖਜ਼ਾਨਾ ਸਾਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰੰਸੀ ਛਾਪਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੁਨਾਈਟਡ ਸਟੇਟਸ ਨੋਟਸ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਅੱਧਾ ਅਰਬ ਸਰਕਾਰੀ ਡਾਲਰ ਛਪ ਕੇ ਮਾਰਕੀਟ ਚ ਆ ਗਏ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਫੈਡਰਲ ਬੈਂਕ ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਖੱਤਮ ਹੁੰਦੀ ਦਿੱਸੀ। ਨਵੀਂ ਕਰੰਸੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਪਈ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਸਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰੰਸੀ ਦੀ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਵਧਦੀ ਦੇਖ ਜਾਨ ਐਫ ਕੈਨੇਡੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਕਤਲ ਹੋਣ ਦੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੌਨਸਨ ਨੇ ਪਰਧਾਨਗੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੋਟ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਨੋਟ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਸਨ ਉਹ ਬਦਲ ਦਿਤੇ ਗਏ। ਸਿਟੇ ਵਜੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੈਂਕ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਏਨੀ ਵੱਧ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰਾਂ ਡੇਗਣ ਤੇ ਬਨਾਉਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੋ ਗਏ।

ਇੰਡੀਆ ਵਿੱਚ ਵੀ 1898 ਵਿੱਚ, ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਇੱਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਰ ਐਡਵਰਡ ਹੰਬਰੇ, ਜੋ ਇੰਡੀਆ ਕਰੰਸੀ ਕਮੇਟੀ (Fowler Committee) ਦੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਸਨ, ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਇੱਕ ਸੈਂਟਰਲ ਬੈਂਕ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੋਟ ਛਾਪਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ, ਬਨਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਤਿੰਨ ਵੱਡੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਏਕੀਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਬੰਬਈ ਦੇ ਚੈਂਬਰ ਆਫ ਕਾਮਰਸ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਰਗੇ ਬੈਂਕ ਦੀ ਥਾਂ ਸੈਂਟਰਲ ਬੈਂਕ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਰਖਿਆ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰੀਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਣਿਆ ਜਿਸ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੈਂਕ ਜਾਂ ਰਾਬਸਚਾਈਲਡ ਦਾ ਨਹੀਂ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ HDFC ਬੈਂਕ ਨੇ ਰੱਬਸਚਾਈਲਡ ਦੇ ਅਦਾਰੇ ਵਿੱਚੋਂ, ਲਏ ਗਏ ਇੱਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ, ਜੋ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਰਜ਼ਿਆਂ, ਜਿਹੜੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੀ ਮੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕੀਆਂ ਸਨ, ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸੰਚਾਲਣ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੰਭਾਲਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਨਅਤੀ ਘਰਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ

ਕਰਜਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

1968 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ 14 ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੈਂਕ ਨੈਸ਼ਨੇਲਾਈਜ਼ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ 1991 ਵਿੱਚ ਲਿਬਰੇਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਚੱਲੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੈਂਕ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਐਕਸਿਸ ਬੈਂਕ (1993), ਐਚ.ਡੀ.ਐਫ.ਸੀ. ਬੈਂਕ (1994), ਆਈ.ਸੀ.ਆਈ.ਸੀ.ਆਈ. ਬੈਂਕ (1990), ਇੰਦੂਸਿਦ ਬੈਂਕ (1994), ਯੈਸ ਬੈਂਕ (2004), ਕੋਟਕ ਮਹਿੰਦਰਾ ਬੈਂਕ (2001), ਆਈ.ਡੀ.ਐਫ.ਸੀ. ਬੈਂਕ (2015), ਬੰਧਨ ਬੈਂਕ (2015) ਤੇ ਤੇਰਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੈਂਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੌਮੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਹ ਵੀ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ।

- (1). ਮਾਇਕਲ ਰਿਵਰੋ (Michael Rivero)
- (2). ਮਾਇਕਲ ਰਿਵਰੋ (Michael Rivero)
- (3). ਆਰਟੀਕਲਜ਼ ਆਫ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਆਫ ਦੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਮੋਨਿਟਰੀ ਫੰਡ ਜੁਲਾਈ 22, 1944
- (4). ਆਰਟੀਕਲਜ਼ ਆਫ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਆਫ ਦੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਫਾਰ ਰਿਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਐਂਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ (ਵਰਲਡ ਬੈਂਕ) (ਬਰੈਟਨ ਵੂਡਜ਼ ਐਗਰੀਮੈਂਟਸ)
- (5). ਲੀਗਲ ਪਰਾਬਲਮਜ਼ ਆਫ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਇਕਨੌਮਿਕ ਰਿਲੇਸ਼ਨਜ਼। ਲੇਖਕ ਜੌਹਨ ਐਚ. ਜੇਕਸਨ, ਵਿਲਿਅਮ ਜੇ. ਡੈਵੀ, ਐਲਨ ਓ. ਸਾਇਕਸ,

ਐਮ ਐਸ ਪੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ 2009-2013

MINIMUM SUPPORT PRICES

(According to Crop Year)

(As on 26.12.2012)

Sl. No.	Commodity	Variety	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12	(Rs per quintal)		
							(#) increase in MSP 2011-12 over 2010-11	(#) increase in MSP 2012-13 over 2011-12	
KHARIF CROPS									
1	PADDY	Common	850\$	950\$	1000	1080	80(8.0)	1250	170(15.7)
		Grade 'A'	880\$	980\$	1030	1110	80(7.8)	1280	170(15.3)
2	JOWAR	Hybrid	840	840	880	980	100(11.4)	1500	520(53.1)
		Maldandi	860	860	900	1000	100(11.1)	1520	520(52.0)
3	BAJRA		840	840	880	980	100(11.4)	1175	195(19.9)
4	MAIZE		840	840	880	980	100(11.4)	1175	195(19.9)
5	RAGI		915	915	965	1050	85(8.8)	1500	450(42.8)
6	ARHAR(Tur)		2000	2300	3000 [¶]	3200 [¶]	200(6.7)	3850	650(20.3)
7	MOONG		2520	2760	3170 [¶]	3500 [¶]	330(10.4)	4400	900(25.7)
8	URAD		2520	2520	2900 [¶]	3300 [¶]	400(13.8)	4300	1000(30.3)
9	COTTON	Medium Staple	2500 [‡]	2500 [‡]	2500 [‡]	2800 [‡]	300(12.0)	3600	800(28.6)
		Long Staple	3000 ^{‡*}	3000 ^{‡*}	3000 ^{‡*}	3300 ^{‡*}	300(10.0)	3900	600(18.2)
10	GROUNDNUT IN SHELL		2100	2100	2300	2700	400(17.4)	3700	1000(37.0)
11	SUNFLOWER SEED		2215	2215	2350	2800	450(19.1)	3700	900(32.1)
12	SOYABEEN	Black	1350	1350	1400	1650	250(17.8)	2200	550(33.3)
		Yellow	1390	1390	1440	1690	250(17.4)	2240	550(32.5)
13	SESAMUM		2750	2850	2900	3400	500(17.2)	4200	800(23.5)
14	NIGERSEED		2405	2405	2450	2900	450(18.4)	3500	600(20.7)
RABI CROPS									
15	WHEAT		1080	1100	1120\$	1285	165(14.7)	1350	65(5.05)
16	BARLEY		680	750	780	980	200(25.6)	980	0(0.00)
17	GRAM		1730	1760	2100	2800	700(33.3)	3000	200(7.14)
18	MASUR (LENTIL)		1870	1870	2250	2600	550(24.4)	2900	100(3.57)
19	RAPESEED/MUSTARD		1830	1830	1850	2500	650(35.1)	3000	500(20.00)
20	SAFFLOWER		1650	1680	1800	2500	700(38.9)	2800	300(12.00)
21	TORIA		1735	1735	1780	2425	645(36.2)	2970	545(20.25)
OTHER CROPS									
22	COPRA	Milling	3660	4450	4450	4525	75(1.7)	5100	575(12.7)
	(Calendar Year)	Bali	3910	4700	4700	4775	75(1.6)	5350	575(12.0)
23	DE-HUSKED COCONUT		988	1200	1200	1200	0(0.0)	1400	200(16.7)
	(Calendar Year)								
24	JUTE		1250	1375	1575	1675	100(6.3)	2200	525(31.3)
25	SUGARCANE		81.18	129.84 [□]	139.12 [□]	145.00 [□]	5.88(4.2)	170.00 [□]	25(17.2)

Figures in brackets indicate percentage increase.

\$ An additional incentive bonus of Rs. 50 per quintal was payable over the Minimum Support Price(MSP).

‡ Staple length (mm) of 24.5 - 25.5 and Micronaire value of 4.3 - 5.1

‡* Staple length (mm) of 29.5 - 30.5 and Micronaire value of 3.5 - 4.3

¶ Additional incentive at the rate of Rs. 500 per quintal of tur, urad and moong sold to procurement agencies is payable during the harvest/arrival period of two months.

□ Fair and remunerative price.

ਜੀਰੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ 1757 2013-2014

Annexure-A

Breakup of the cost of cultivation per hectare of Paddy crop during 2013-2014 based on the data of 2012-13.

(A) Variable Costs	Unit	Rate(Rs.)	Amount (Rs.)
1. Preparation of land and sowing			
(i) Machine Labour	7 hrs.	550.00/hr.	3850.00
(ii) Human Labour	80 hrs.	191.00/day.	3250.00
(iii) Seed	25 kg.	40.00/kg.	1000.00
2. Irrigation			
(i) By T.W./canal	18 irrigation	Rs. 246/ irri.	4428.00
(ii) Human Labour	225 hrs.	191.00/day.	5371.88
3. Fertilizer			
(i) N=137 kg. @ 11.65/kg.			1596.05
(ii) P=57 kg. @ 46.17/kg.			2631.69
(iii) Zinc=25kg. @ Rs. 25/- kg.			625.00
(iv) Human Labour	20 hrs.	191.00/day.	477.50
4. Weedicides/Insecticides	Dose 3lts/ha. @ Rs.200/-		600.00
Human Labour	10 hrs.	191.00/day.	238.75
5. Harvesting and Threshing (Manual)	200 hrs.	191.00/day.	4775.00
6. Misc. Charges (Human labour) (to bring seed, fertilizer and other agri. Inputs etc.	100 hrs.	191.00/day.	2387.50
Sub Total			29891.37
7. Interest on working capital @ 7.0% for Six months.			1046.20
Total A. (Variable cost)			30937.57
8. (B) Fixed Costs			
(i) Rental value of Own Land			25,000.00
(ii) Rent paid for leased in land			
(iii) Land cesses & Taxes			-
(iv) Depreciation on implements & farm building.			500.00
(v) Interest on fixed capital @ 7.0% for Six months.			892.50
Sub Total : B			26392.50
9. Total Cost (A&B)			57330.07
10. Value of by-product.			
11. Yield per hect. 44.20 qtls. (Triennium ending 2011-12)			-
12. Cost of Production per qtls.			1297.06
13. Management Charges weather risk incentive to cultivators @ 15% in the cost of production per qtl.			194.55
14. Transportation charges and other incidental charges			25.00
15. 20% Increased of last two years average of Cost of Production.			240.00
Total (Cost of Production per Qtl)			1756.61

Or say 1757.00

Paddy MSP Rs 1310/-
MSP for 13-14 at Rs 66

56/ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਕੀ ਹੈ?

ਬਾਜਰੇ ਦੀ ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ 1315 ਐਮ ਐਸ ਪੀ 1250

Annexure-B

Breakup of the cost of cultivation per hectare of Bajra crop during 2013-2014 based on the data of 2012-13.

(A) Variable Costs	Unit	Rate(Rs.)	Amount (Rs.)
1. Preparation of land and sowing			
(i) Machine Labour	4 hrs.	550.00/hr.	2200.00
(ii) Human Labour	16 hrs.	191.00/day.	382.00
(iii) Seed	4 kg.	80.00/kg.	382.00
2. Irrigation			
(i) By T.W./canal	2 irrigation	Rs.246/ irri.	382.00
(ii) Human Labour	16 hrs.	191.00/day.	382.00
3. Fertilizer			
(i) N=23 kg. @ 11.65/kg.			267.95
(ii) Human Labour	4 hrs.	191.00/day.	95.50
4. Weedicides/Insecticides	-	-	-
Human Labour	-	-	-
5. Harvesting and Threshing			
(i) Machine Labour	4 hrs.	550.00/hr.	1650.00
(ii) Human Labour	120 hrs.	191.00/day.	2865.00
6. Misc. Charges (Human labour) (to bring seed, fertilizer and other agri. Inputs etc.	16 hrs.	191.00/day.	955.00
Sub Total			9585.45
7. Interest on working capital @ 7.0% for Six months.			335.49
Total A.(Variable cost)			9920.94
8.(B) Fixed Costs			
(i) Rental value of Own Land	-		12,000.00
(ii) Rent paid for leased in land	-		-
(iii) Land cesses & Taxes			-
(iv) Depreciation on implements & farm building.			350.00
(v) Interest on fixed capital @ 7.0% for Six months.			335.49
Sub Total	-		12782.25
9. Total Cost (A&B)			22703.19
10. Value of by-product 54.24 qtls. @ Rs. 120/qtls.			6508.80
11. Yield per hect. 18.08 qtls. (Triennium ending 2011-12)			-
12. Cost of Production per qtls.	-		895.71
13. Management Charges weather risk incentive to cultivators @ 15% in the cost of production per qtl.			134.36
14. Transportation charges and other incidental charges			335.49
15. 20% Increased of last two years average of Cost of Production.			335.49
Total (Cost of Production per Qtl)			1315.07

Or say Rs. 1315.00

Bajra . MSP/1250 See Page 86

57 / ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਕੀ ਹੈ?

ਮੱਕੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ 1654 ਐਮ ਐਸ ਪੀ 1310

Annexure-C

Breakup of the cost of cultivation per hectare of Maize crop during 2013-2014 based on the data of 2012-13.

(A) Variable Costs	Unit	Rate(Rs.)	Amount (Rs.)
1. Preparation of land and sowing			
(i) Machine Labour	5 hrs.	550.00/hr.	2750.00
(ii) Human Labour	24 hrs.	191.00/day	573.00
(iii) Seed	20 kg.	70.00/kg.	1400.00
2. Irrigation			
(i) By T.W./canal	4 irrigation	Rs.246/ irri.	984.00
(ii) Human Labour	24 hrs.	191.00/day	573.00
3. Fertilizer			
(i) N=55 kg. @ 11.65/kg.			640.75
(ii) P=23kg @ Rs. 46.17/kg.			1061.91
(iii) Human Labour	4 hrs.	191.00/day	95.50
4. Weedicides/Insecticides			
Human Labour	5 hrs.	191.00/day	95.50
5. Harvesting and Threshing (Tractor & Thresher/Combine Harvester)			
(i) Machine Labour	5 hrs.	550.00/hr.	2750.00
(ii) Human Labour	112 hrs.	191.00/day	2674.00
6. Misc. Charges (Human labour) (to bring seed, fertilizer and other agri. Inputs etc.)	100 hrs.	191.00/day	2387.50
Sub Total (Variable Cost)			15985.16
7. Interest on working capital @7.0% for Six months.			559.48
Total A.			16544.64
8.(B) Fixed Costs			
(i) Rental value of Own Land			12000.00
(ii) Rent paid for leased in land			-
(iii) Land cesses & Taxes			
(iv) Depreciation on implements & farm building.			350.00
(v) Interest on fixed capital @ 7.0% for Six months.			432.25
Sub Total : B			12782.25
9. Total Cost (A&B)			29326.89
10. Value of by-product 33.70 qtls. @ Rs. 60/qlt.			2022.00
11. Yield per hect. 22.44 qtls/hect. (Triennium ending 2011-12)			-
12. Cost of Production per qtls.			1216.80
13. Management Charges weather risk incentive to cultivators @ 15% in the cost of production per qtl.			182.52
14. Transportation charges and other incidental charges			2022.00
15. 20% Increased of last two years average of Cost of Production.			240.00
Total (Cost of Production per Qtl)			1654.32

Or say Rs. 1654.00

MSP 13/10-00 page-66

58 / ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਕੀ ਹੈ?

ਕਪਾਹ ਦੀ ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ 3783 ਐਮ ਐਸ ਪੀ 3600

Annexure-D

Breakup of the cost of cultivation per hectare of Cotton crop during 2013-2014 based on the data of 2012-13.

(A) Variable Costs	Unit	Rate (Rs.)	Amount (Rs.)
1. Preparation of land and sowing			
(i) Machine Labour	6 hrs.	550.00/hr.	3300.00
(ii) Human Labour	40 hrs.	191.00/day.	995.00
(iii) Seed	20 kg.	75.00/kg.	3300.00
2. Irrigation			
(i) By T.W./canal	4 irrigation	Rs.246/ irri.	984.00
(ii) Human Labour	40 hrs.	191.00/day.	995.00
3. Fertilizer			
(i) N=73 kg. @ 11.65/kg.			850.45
(ii) P=46kg @ Rs. 46.17/kg.			2123.82
(iii) FYM=4 Trolley			3000.00
(iv) Zinc=25kg @ Rs 25/kg			625.00
(ii) Human Labour	40 hrs.	191.00/day.	625.00
4. Weedicides/Insecticides			
Human Labour	3spray	@Rs.700/-spray	3300.00
5. Harvesting and Threshing (Tractor & Thresher/Combine Harvester)			
(i) Machine Labour			
(ii) Human Labour	500 hrs.	191.00/day.	11937.50
6. Misc. Charges (Human labour) (to bring seed, fertilizer, weedicides and other agri. Inputs etc.)	100 hrs.	191.00/day.	2387.50
Sub Total (Variable Cost)			29673.27
7. Interest on working capital @ 7.0% for Six months.			1038.56
Total A (Variable Costs)			30711.83
8.(B) Fixed Costs			
(i) Rental value of Own Land			25000.00
(ii) Rent paid for leased in land			-
(iii) Land cesses & Taxes			-
(iv) Depreciation on implements & farm building.			500.00
(v) Interest on fixed capital @ 7.0% for Six months.			892.50
Sub Total : B			26392.50
9. Total Cost (A&B)			56065.77
10. Value of by-product 30 qtls @ Rs. 50/qlt.			1500.00
11. Yield per hect. 19.87 qtls/hect.. (Triennium ending 2011-12)			-
12. Cost of Production per qtls.			2746.14
13. Management Charges weather risk incentive to cultivators @ 15% in the cost of production per qtl.			411.92
14. Transportation charges and other incidental charges			25.00
15. 20% Increased of last two years average of Cost of Production.		-	600.00
Total (Cost of Production per Qtl.)			3783.06

Or say Rs. 3783.00

3700
4000

59 / ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਕੀ ਹੈ?

ਕਣਕ ਦੀ ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ 1613 ਐਮ ਐਸ ਪੀ 1350

Annexure-A

Breakup of the cost of cultivation per hectare of Wheat crop during 2012-13 based on the data of 2011-12.

(A) Variable Costs	Hrs.	Rate(Rs.)	Amount (Rs.)
1. Preparation of land and sowing			
(i) Machine Labour	10 hrs.	525.00/hr.	5250.00
(ii) Human Labour	40 hrs.	179.00/day.	895.00
(iii) Seed	125 kg.	24.00/kg.	3000.00
2. Irrigation			
(i) By T.W./Canal(irrigation)	5 irrigation	Rs.200/- per irri.	3000.00
(ii) Human Labour	75 hrs.	179.00/day.	1678.13
3. Fertilizer			
(i) N=150 kg. @ 11.54/kg.			1731.00
(ii) P=60 kg. @ 36.78/kg.			2206.80
(iii) K=30kg. @ 26.50/kg			795.00
(iv) Zinc=25kg. @ Rs. 25/- kg.			625.00
(v) Human Labour	12 hrs.	179.00/day.	268.50
4. Weedicides/Insecticides (Including Human Labour)			2000.00
5. Harvesting and Threshing (Tractor & Thresher)			
(i) Machine Labour (Threshing)	6 hrs.	850.00	5100.00
(v) Human Labour	160 hrs.	250/Day	2206.30
6. Misc. Charges (Human labour) (to bring seed, fertilizer and other agri. Inputs etc.)	100 hrs.	179.00/day.	2237.50
Sub Total			31786.93
7. Interest on working capital @ 7.0% for 6 months			1112.54
Total A. (Variable Costs)			32899.47
8.(B) Fixed Costs			
(i) Rental value of Land			25,000.00
(ii) Rent paid for leased in land			-
(iii) Land cesses & Taxes			-
(iv) Depreciation on implements & farm building.			500.00
(v) Interest on fixed capital @ 7.0% for Six months.			892.50
Sub Total (B)			26392.50
Total Cost (A&B)			59291.97
9. Value of by-product 44.84qtls. @ 175.00/qlt.			7847.00
10. Yield per hect. 44.84 qtls.(Triennium ending 2010-11)			-
11. Cost of Production per qtl.			1147.30
12. Management Charges weather risk incentive to cultivators @ 15% in the cost of production per qtl.			172.10
13. Transportation charges and other incidental charges			25.00
14. 20% increased of last two years average cost of production.			269.00
Total (Cost of Production per Qtl)			1613.40

Or Say Rs.1613.00

MSP for 12-13 Rs 1350/-

See Page 63

60 / ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਕੀ ਹੈ?

ਜ” ਦੀ ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ 1462 ਐਮ ਐਸ ਪੀ 980

Annexure-B

Breakup of the cost of cultivation per hectare of Barley crop during 2012-13 based on the data of 2011-2012.

(A) Variable Costs	Unit	Rate(Rs.)	Amount (Rs.)
1. Preparation of land and sowing			
(i) Machine Labour	10 hrs.	525.00/hr.	5250.00
(ii) Human Labour	10 hrs.	179.00/day.	895.00
(iii) Seed	100 kg.	26.00/kg.	2600.00
2. Irrigation			
(i) By T.W./canal	2 irrigation	Rs.200/- per irri.	2600.00
(ii) Human Labour	32 hrs.	179.00/day.	716.00
3. Fertilizer			
(i) N=60 kg. @ 11.54/kg.			2600.00
(ii) P=30 kg. @ 36.78/kg.			1106.40
(iii) K=15kg. @26.50/kg			397.50
(ii) Human Labour	8 hrs.	179.00/day.	179.00
4. Weedicides/Insecticides (Including Human Labour)			-
5. Harvesting and Threshing (Tractor & Thresher)			
(i) Machine Labour (Threshing)	5 hrs.	850.00	4250.00
(ii) Human Labour	160 hrs.	250/Day	5000.00
6. Misc. Charges (Human labour) (to bring seed, fertilizer and other agri. Inputs etc.)	60 hrs.	179.00/day.	1342.50
Sub Total			22825.80
7. Interest on working capital @ 7.0% for Six months.			798.90
Total A.(Variable cost)			23624.70
8.(B) Fixed Costs			
(i) Rental value of Land			15,000.00
(ii) Rent paid for leased in land			
(iii) Land cesses & Taxes			
(iv) Depreciation on implements & farm building.			798.90
(v) Interest on fixed capital @ 7.0% for Six months.			-
Sub Total : B			15887.25
Total Cost (A&B)			39511.95
9. Value of by-product 34.13qtls. @ 120.00/ctl.			4095.60
10. Yield per hect. 34.13 qtls. (Triennium ending 2010-11)			-
11. Cost of Production per qtl.			1037.69
12. Management Charges weather risk incentive to cultivators @ 15% in the cost of production per qtl.			155.65
13. Transportation charges and other incidental charges			25.00
14. 20% increased of last two years average cost of production.			244.00
Total (Cost of Production per Qtl)			1462.34

Or say Rs.1462.00

61 / ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਕੀ ਹੈ?

ਚਰੇ ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ 3924 ਐਮ ਐਸ ਪੀ 3000

Annexure-C

Breakup of the cost of cultivation per hectare of Gram crop during 2012-13 based on the data of 2011-2012 .

(A) Variable Costs	Unit	Rate(Rs.)	Amount (Rs.)
1. Preparation of land and sowing			
(i) Machine Labour	4 hrs.	525.00/hr.	2100.00
(ii) Human Labour	16 hrs.	179.00/day.	2100.00
(iii) Seed	50 kg.	39.00/kg.	1950.00
2. Irrigation			
(i) By T.W./canal	1 irrigation	Rs.200/- per irri.	1950.00
(ii) Human Labour	12 hrs.	179.00/day.	268.50
3. Fertilizer			
(i) N=15 kg. @ 11.54/kg.			173.00
(ii) P=40 kg. @ 36.78/kg.			1471.20
(iii) Human Labour	4 hrs.	179.00/day.	89.50
4. Weedicides/Insecticides (Including Human Labour)			-
5. Harvesting and Threshing (Tractor & Thresher)			-
(i) Machine Labour (Threshing)	4 hrs.	850.00	2550.00
(ii) Human Labour	16 hrs.	250/Day	1750.00
6. Misc. Charges (Human labour) (to bring seed, fertilizer and other agri. Inputs etc.	12 hrs.	179.00/day.	268.50
Sub Total			11178.80
7. Interest on working capital @ 7.0% for Six months.			391.26
Total A.(Variable cost)			11570.06
8.(B) Fixed Costs			
(i) Rental value of Land			15,000.00
(ii) Rent paid for leased in land			-
(iii) Land cesses & Taxes			
(iv) Depreciation on implements & farm building.			300.00
(v) Interest on fixed capital @ 7.0% for Six months.			535.50
Sub Total : B			15835.50
Total Cost (A&B)			27405.56
9. Value of by-product 9.19qtls. @160.00/qlt.			1950.00
10. Yield per hect.9.19 qtls. (Triennium ending 2010-11)			-
11. Cost of Production per qtl.			2822.11
12. Management Charges weather risk incentive to cultivators @ 15% in the cost of production per qtl.			423.32
13. Transportation charges and other incidental charges			25.00
14. 20% increased of last two years average cost of production.			654.00
Total (Cost of Production per Qtl)			3924.42

Or say Rs. 3924.00

62 / ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਕੀ ਹੈ?

ਤੇਲ ਬੀਜ ਦੀ ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ 4192 ਐਮ ਐਸ ਪੀ 2800

Annexure-D

Breakup of the cost of cultivation per hectare of Rabi Oil Seeds crop during 2012-13 based on the data of 2011-2012 .

(A) Variable Costs	Unit	Rate (Rs.)	Amount (Rs.)
1. Preparation of land and sowing			
(i) Machine Labour	10 hrs.	525.00/hr.	5250.00
(ii) Human Labour	10 hrs.	179.00/day.	895.00
(iii) Seed	5 kg.	43.00/kg.	5250.00
2. Irrigation			
(i) By T.W./canal	2 irrigation	Rs.200/- per irri.	5250.00
(ii) Human Labour	32 hrs.	179.00/day.	895.00
3. Fertilizer			
(i) N=80 kg. @ 11.54/kg.			923.20
(ii) P=30 kg. @ 36.78/kg.			1106.40
(ii) Human Labour	8 hrs.	179.00/day.	895.00
4. Weedicides/Insecticides (Including Human Labour)		500.00	500.00
5. Harvesting and Threshing (Tractor & Thresher)			
(i) Machine Labour (Threshing)	4 hrs.	850.00	3400.00
(ii) Human Labour	120 hrs.	250/Day	3400.00
6. Misc. Charges (Human labour) (to bring seed, fertilizer and other agri. Inputs etc.	48 hrs.	179.00/day.	1074.00
Sub Total			18405.60
7. Interest on working capital @ 7.0% for Six months.			500.00
Total A.(Variable cost)			18405.60
8.(B) Fixed Costs			
(i) Rental value of Land			20,000.00
(ii) Rent paid for leased in land			-
(iii) Land cesses & Taxes			-
(iv) Depreciation on implements & farm building.			450.00
(v) Interest on fixed capital @ 7.0% for Six months.			450.00
Sub Total : B			21165.75
Total Cost (A&B)			40215.55
9. Value of by-product			
10. Yield per hect. 17.55 qtls. (Triennium ending 2010-11)			-
11. Cost of Production per qtl.			2291.48
12. Management Charges weather risk incentive to cultivators @ 15% in the cost of production per qtl.	48 hrs.		343.72
13. Transportation charges and other incidental charges			500.00
14. 20% increased of last two years average cost of production.			532.00
Total (Cost of Production per Qtl)			3192.21

Or say Rs. 3192.00

63 / ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਕੀ ਹੈ?

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਐਮ ਐਸ ਪੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੱਤਰ

F.No.6-3/2012-FES-ES(Vol.II)
Government of India
Ministry of Agriculture
(Department of Agriculture & Cooperation)
Directorate of Economics and Statistics

New Delhi-110001
Dated the 10th July, 2013

The Secretary,
Department of Food & Civil Supplies
government of Haryana
Chandigarh-160001

Subject: Price Policy for kharif Crops for 2013-14 season-
Fixation of Minimum Support Price.

The government of India has fixed the Minimum Support Price for the kharif Crops for 2013-14 season of Fair Average Quality as under:-

Commodity	Variety	MSP for 2013-14 Season (Rs. Per quintal)	
Paddy	Common	1310	
	Grade A	1345	
Jowar	Hybrid	1310	
	Maldandi	1310	
Bajra	-	1310	
Maize	-	1310	
Bajra	-	1315	
Tur (Arhar)	-	4300	
Moong	-	4300	
Urad	-	4300	
Groundnut-in-shell	-	4300	
Soyabean	Black	4300	

	Yellow	2560	
Sunflower Seed	-	3700	
Sesamum	-	4500	
Nigerseed	-	2500	
Cotton	Medium Staple	3700	
	Long Staple	3700	

- ii) the prices for different varietal groups of rice be derived from the minimum support prices of paddy on the basis of hulling / milling ratios as well as the processing and incidental charges obtaining in different states;
- iii) the prices of varieties of cotton grown in different states, other than those in the groups of short, medium, Long and Extra Long Cotton (kapas) be fixed keeping in view the normal market price differentials between Basic Staple Length of 24.5 mm to 25.5 mm and Micronaire value 4.3 – 5.1; Long Staple Length 29.5 mm -30.5 mm and Micronaire value of 3.5 – 4.3 and other varieties and technical parameters;
- iv) In the case of cereals, FCI and other designated State Agencies may continue to provide price support to the farmers, as in the past. NAFED, CWC, NCCF and SFAC would continue to be the nodal agencies for procurement of pulses and oilseeds. NAFED would also continue to undertake procurement of cotton, in addition to Cotton Corporation of India (CCI). Losses if any, incurred by these

agencies on account of price support operations will be fully reimbursed by the government of India.

Sd/-
(S.k.Mukherjee)
Adviser

Copy for information to:

Chief Secretary,
Government of

True Copy
(Advocate)

भारत का राजपत्र The Gazette of India

सी.जी.-डी.एल.-अ.-27092020-222038

CG-DL-E-27092020-222038

असाधारण

EXTRAORDINARY

भाग II — खण्ड 1

PART II — Section 1

प्राधिकार से प्रकाशित

PUBLISHED BY AUTHORITY

सं- 47] नई दिल्ली, रविवार, सितम्बर 27, 2020/ आश्विन 5, 1942 (शक)
No. 47] NEW DELHI, SUNDAY, SEPTEMBER 27, 2020/ASVINA 5, 1942 (SAKA)

इस भाग में भिन्न पृष्ठ संख्या दी जाती है जिससे कि यह अलग संकलन के रूप में रखा जा सके।
Separate paging is given to this Part in order that it may be filed as a separate compilation.

MINISTRY OF LAW AND JUSTICE

(Legislative Department)

New Delhi, the 27th September, 2020/Asvina 5, 1942 (Saka)

The following Act of Parliament received the assent of the President on the 26th September, 2020 and is hereby published for general information:—

THE ESSENTIAL COMMODITIES (AMENDMENT) ACT, 2020

No. 22 OF 2020

[26th September, 2020.]

An Act further to amend the Essential Commodities Act, 1955.

Be it enacted by Parliament in the Seventy-first Year of the Republic of India as follows:—

1. (1) This Act may be called the Essential Commodities (Amendment) Act, 2020.

Short title and commencement.

(2) It shall be deemed to have come into force on the 5th day of June, 2020.

10 of 1955.

2. In section 3 of the Essential Commodities Act, 1955, after sub-section (1), the following sub-section shall be inserted, namely:—

Amendment of section 3.

“(1A) Notwithstanding anything contained in sub-section (1),—

(a) the supply of such foodstuffs, including cereals, pulses, potato, onions, edible oilseeds and oils, as the Central Government may, by notification in the Official Gazette, specify, may be regulated only under extraordinary circumstances which may include war, famine, extraordinary price rise and natural calamity of grave nature;

(b) any action on imposing stock limit shall be based on price rise and an order for regulating stock limit of any agricultural produce may be issued under this Act only if there is—

(i) hundred per cent. increase in the retail price of horticultural produce; or

(ii) fifty per cent. increase in the retail price of non-perishable agricultural foodstuffs,

over the price prevailing immediately preceding twelve months, or average retail price of last five years, whichever is lower:

Provided that such order for regulating stock limit shall not apply to a processor or value chain participant of any agricultural produce, if the stock limit of such person does not exceed the overall ceiling of installed capacity of processing, or the demand for export in case of an exporter:

Provided further that nothing contained in this sub-section shall apply in any order, relating to the Public Distribution System or the Targeted Public Distribution System, made by the Government under this Act or under any other law for the time being in force.

Explanation.—The expression "value chain participant", in relation to any agricultural product, means and includes a set of participants, from production of any agricultural produce in the field to final consumption, involving processing, packaging, storage, transport and distribution, where at each stage value is added to the product.

Repeal and
savings:

3. (1) The Essential Commodities (Amendment) Ordinance, 2020 is hereby repealed. Ord. 8 of 2020.

(2) Notwithstanding such repeal, anything done or any action taken under the Essential Commodities Act, 1955, as amended by the said Ordinance, shall be deemed to have been done or taken under the corresponding provisions of the said Act as amended by this Act. 10 of 1955.

DR. G. NARAYANA RAJU,
Secretary to the Govt. of India.

भारत का राजपत्र The Gazette of India

सी.जी.-डी.एन.-अ.-27092020-222039
CG-DL-E-27092020-222039

असाधारण

EXTRAORDINARY

भाग II—खण्ड 1

PART II—Section 1

प्रधिकार से प्रकाशित

PUBLISHED BY AUTHORITY

सं. 46] नई दिल्ली, रजि. सं. 27, 2020/अश्विन 5, 1942 (सक)
No. 46] NEW DELHI, SUNDAY, SEPTEMBER 27, 2020/ASVINA 5, 1942 (SAKA)

इस भाग में पिन पृष्ठ संख्या दी जाती है जिससे कि यह अलग संकलन के रूप में रखा जा सके।
Separate paging is given to this Part in order that it may be filed as a separate compilation.

MINISTRY OF LAW AND JUSTICE (Legislative Department)

New Delhi, the 27th September, 2020/Asvina 5, 1942 (Saka)

The following Act of Parliament received the assent of the President on the 24th September, 2020 and is hereby published for general information:—

THE FARMERS' PRODUCE TRADE AND COMMERCE (PROMOTION AND FACILITATION) ACT, 2020

No. 21 OF 2020

[24th September, 2020.]

An Act to provide for the creation of an ecosystem where the farmers and traders enjoy the freedom of choice relating to sale and purchase of farmers' produce which facilitates remunerative prices through competitive alternative trading channels; to promote efficient, transparent and barrier-free inter-State and intra-State trade and commerce of farmers' produce outside the physical premises of markets or deemed markets notified under various State agricultural produce market legislations; to provide a facilitative framework for electronic trading and for matters connected therewith or incidental thereto.

Be it enacted by Parliament in the Seventy-first Year of the Republic of India as follows:—

CHAPTER I

PRELIMINARY

1. (1) This Act may be called the Farmers' Produce Trade and Commerce (Promotion and Facilitation) Act, 2020. (Short title and commencement.)

(7) It shall be deemed to have come into force on the 5th day of June, 2020.

Definitions.

2. In this Act, unless the context otherwise requires,—

(a) “electronic trading and transaction platform” means a platform set up to facilitate direct and online buying and selling for conduct of trade and commerce of farmers’ produce through a network of electronic devices and internet applications, where each such transaction results in physical delivery of farmers’ produce;

(b) “farmer” means an individual engaged in the production of farmers’ produce by self or by hired labour or otherwise, and includes the farmer producer organisation;

(c) “farmers’ produce” means,—

(i) foodstuffs including cereals like wheat, rice or other coarse grains, pulses, edible oilseeds, oils, vegetables, fruits, nuts, spices, sugarcane and products of poultry, piggery, goatery, fishery and dairy intended for human consumption in its natural or processed form;

(ii) cattle fodder including oilcakes and other concentrates; and

(iii) raw cotton whether ginned or unginned, cotton seeds and raw jute;

(d) “farmer producer organisation” means an association or group of farmers, by whatever name called,—

(i) registered under any law for the time being in force; or

(ii) promoted under a scheme or programme sponsored by the Central or the State Government;

(e) “inter-State trade” means the act of buying or selling of farmers’ produce, wherein a trader of one State buys the farmers’ produce from the farmer or a trader of another State and such farmers’ produce is transported to a State other than the State in which the trader purchased such farmers’ produce or where such farmers’ produce originated;

(f) “intra-State trade” means the act of buying or selling of farmers’ produce, wherein a trader of one State buys the farmers’ produce from a farmer or a trader of the same State in which the trader purchased such farmers’ produce or where such farmers’ produce originated;

(g) “notification” means a notification published by the Central Government or the State Governments in the Official Gazette and the expressions “notify” and “notified” shall be construed accordingly;

(h) “person” includes—

(a) an individual;

(b) a partnership firm;

(c) a company;

(d) a limited liability partnership;

(e) a co-operative society;

(f) a society; or

(g) any association or body of persons duly incorporated or recognised as a group under any ongoing programmes of the Central Government or the State Government;

(i) “prescribed” means prescribed by the rules made by the Central Government under this Act;

(j) "scheduled farmers' produce" means the agricultural produce specified under any State APMC Act for regulation;

(k) "State" includes the Union territory;

(l) "State APMC Act" means any State legislation or Union territory legislation in force in India, by whatever name called, which regulates markets for agricultural produce in that State;

(m) "trade area" means any area or location, place of production, collection and aggregation including—

- (a) farm gates;
- (b) factory premises;
- (c) warehouses;
- (d) silos;
- (e) cold storages; or
- (f) any other structures or places,

from where trade of farmers' produce may be undertaken in the territory of India but does not include the premises, enclosures and structures constituting—

(i) physical boundaries of principal market yards, sub-market yards and market sub-yards managed and run by the market committees formed under each State APMC Act in force in India; and

(ii) private market yards, private market sub-yards, direct marketing collection centres, and private farmer-consumer market yards managed by persons holding licenses or any warehouses, silos, cold storages or other structures notified as markets or deemed markets under each State APMC Act in force in India;

(n) "trader" means a person who buys farmers' produce by way of inter-State trade or intra-State trade or a combination thereof, either for self or on behalf of one or more persons for the purpose of wholesale trade, retail, end-use, value addition, processing, manufacturing, export, consumption or for such other purpose.

CHAPTER II

PROMOTION AND FACILITATION OF TRADE AND COMMERCE OF FARMERS' PRODUCE

3. Subject to the provisions of this Act, any farmer or trader or electronic trading and transaction platform shall have the freedom to carry on the inter-State or intra-State trade and commerce in farmers' produce in a trade area.

Freedom to conduct trade and commerce in a trade area.

4. (1) Any trader may engage in the inter-State trade or intra-State trade of scheduled farmers' produce with a farmer or another trader in a trade area:

Trade and commerce of scheduled farmers' produce.

Provided that no trader, except the farmer producer organisations or agricultural co-operative society, shall trade in any scheduled farmers' produce unless such a trader has a permanent account number allotted under the Income-tax Act, 1961 or such other document as may be notified by the Central Government.

(2) The Central Government may, if it is of the opinion that it is necessary and expedient in the public interest so to do, prescribe a system for electronic registration for a trader, modalities of trade transaction and mode of payment of the scheduled farmers' produce in a trade area.

(3) Every trader who transacts with farmers shall make payment for the traded scheduled farmers' produce on the same day or within the maximum three working days if procedurally so required subject to the condition that the receipt of delivery mentioning the due payment amount shall be given to the farmer on the same day.

Provided that the Central Government may prescribe a different procedure of payment by farmer produce organisation or agriculture co-operative society, by whatever name called, linked with the receipt of payment from the buyers.

Electronic trading and transaction platform.

5. (1) Any person (other than individual), having a permanent account number allotted under the Income-tax Act, 1961 or such other document as may be notified by the Central Government or any farmer producer organisation or agricultural co-operative society may establish and operate an electronic trading and transaction platform for facilitating inter-State or intra-State trade and commerce of scheduled farmers' produce in a trade area: 43

Provided that the person establishing and operating an electronic trading and transaction platform shall prepare and implement the guidelines for fair trade practices such as mode of trading, fees, technical parameters including inter-operability with other platforms, logistics arrangements, quality assessment, timely payment, dissemination of guidelines in local language of the place of operation of the platform and such other matters.

(2) If the Central Government is of the opinion that it is necessary and expedient in public interest so to do, it may, for electronic trading platforms, by rules—

(a) specify the procedure, norms, manner of registration; and

(b) specify the code of conduct, technical parameters including inter-operability with other platform and modalities of trade transaction including logistics arrangements, and quality assessment of scheduled farmers' produce and mode of payment,

for facilitating fair inter-State and intra-State trade and commerce of scheduled farmers' produce in a trade area.

Market fee under State APMC Act, etc., in trade area.

6. No market fee or cess or levy, by whatever name called, under any State APMC Act or any other State law, shall be levied on any farmer or trader or electronic trading and transaction platform for trade and commerce in scheduled farmers' produce in a trade area.

Price Information and Market Intelligence System.

7. (1) The Central Government may, through any Central Government Organisation, develop a Price Information and Market Intelligence System for farmers' produce and a framework for dissemination of information relating thereto.

(2) The Central Government may require any person owning and operating an electronic trading and transaction platform to provide information regarding such transactions as may be prescribed.

Explanation.—For the purposes of this section, the expression "Central Government Organisation" includes any subordinate or attached office, Government owned or promoted company or society.

CHAPTER III

DISPUTE RESOLUTION

Dispute Resolution Mechanism for farmers.

8. (1) In case of any dispute arising out of a transaction between the farmer and a trader under section 4, the parties may seek a mutually acceptable solution through conciliation by filing an application to the Sub-Divisional Magistrate who shall refer such dispute to a Conciliation Board to be appointed by him for facilitating the binding settlement of the dispute.

(2) Every Board of Conciliation appointed by the Sub-Divisional Magistrate under sub-section (1), shall consist of a chairperson and such members not less than two and not more than four, as the Sub-Divisional Magistrate may deem fit.

(J) The chairperson shall be an officer serving under the supervision and control of the Sub-Divisional Magistrate and the other members shall be persons appointed in equal numbers to represent the parties to the dispute and any person appointed to represent a party shall be appointed on the recommendation of that party.

Provided that, if any party fails to make such recommendation within seven days, the Sub-Divisional Magistrate shall appoint such persons as he thinks fit to represent that party.

(4) Where, in respect of any dispute, a settlement is arrived at during the course of conciliation proceedings, a memorandum of settlement shall be drawn accordingly and signed by the parties to such dispute which shall be binding upon the parties.

(5) If the parties to the transaction under sub-section (1) are unable to resolve the dispute within thirty days in the manner set out under this section, they may approach the Sub-Divisional Magistrate concerned who shall be the "Sub-Divisional Authority" for settlement of such dispute.

(6) The Sub-Divisional Authority on its own motion or on a petition or on the reference from any Government agency take cognizance of any contravention of the provisions of section 4 or rules made thereunder and take action under sub-section (7).

(7) The Sub-Divisional Authority shall decide the dispute or contravention under this section in a summary manner within thirty days from the date of its filing and after giving the parties an opportunity of being heard, he may—

(a) pass an order for the recovery of the amount under dispute; or

(b) impose a penalty as stipulated in sub-section (1) of section 11; or

(c) pass an order for restraining the trader in dispute from undertaking any trade and commerce of scheduled farmers' produce, directly or indirectly under this Act for such period as it may deem fit.

(8) Any party aggrieved by the order of the Sub-Divisional Authority may prefer an appeal before the Appellate Authority (Collector or Additional Collector nominated by the Collector) within thirty days of such order who shall dispose of the appeal within thirty days from the date of filing of such appeal.

(9) Every order of the Sub-Divisional Authority or Appellate Authority under this section shall have force of the decree of a civil court and shall be enforceable as such, and decretal amount shall be recovered as arrears of land revenue.

(10) The manner and procedure for filing a petition or an application before the Sub-Divisional Authority and appeal before the appellate authority shall be such as may be prescribed.

9. (1) The Agriculture Marketing Adviser, Directorate of Marketing and Inspection, Government of India or an officer of the State Government to whom such powers are delegated by the Central Government in consultation with the respective State Government may, on its own motion or on a petition or on the reference from any Government Agency, take cognizance of any breach of the procedures, norms, manner of registration and code of conduct or any breach of the guidelines for fair trade practices by the electronic trading and transaction platform established under section 5 or contravenes the provisions of section 7 and, by an order within sixty days from the date of receipt and for the reasons to be recorded, he may—

Suspension or cancellation of right to operate in electronic trading and transaction platform.

(a) pass an order for the recovery of the amount payable to the farmers and traders;

(b) impose a penalty as stipulated in sub-section (2) of section 11; or

(c) suspend for such period as he deems fit or cancel the right to operate as an electronic trading and transaction platform.

Provided that no order for recovery of amount, imposition of penalty or suspension or cancellation of the right to operate shall be passed without giving the operator of such electronic trading and transaction platform an opportunity of being heard.

(2) Every order made under sub-section (1) shall have force of the decree of a civil court and shall be enforceable as such and the decretal amount shall be recovered as arrears of land revenue.

Appeal against cancellation of right to operate.

10. (1) Any person aggrieved by an order under section 9 may, prefer an appeal within sixty days from the date of such order, to an officer not below the rank of Joint Secretary to the Government of India to be nominated by the Central Government for this purpose:

Provided that an appeal may be admitted even after the expiry of the said period of sixty days, but not beyond a total period of ninety days, if the appellant satisfies the appellate authority, that he had sufficient cause for not preferring the appeal within the said period.

(2) Every appeal made under this section shall be made in such form and manner, and shall be accompanied by a copy of the order appealed against and by such fees as may be prescribed.

(3) The procedure for disposing of an appeal shall be such as may be prescribed.

(4) An appeal filed under this section shall be heard and disposed of within a period of ninety days from the date of its filing:

Provided that before disposing of an appeal, the appellant shall be given an opportunity of being heard.

CHAPTER IV

PENALTIES

Penalty for contravention of Act and rules.

11. (1) Whoever contravenes the provisions of section 4 or the rules made thereunder shall be liable to pay a penalty which shall not be less than twenty-five thousand rupees but which may extend up to five lakh rupees, and where the contravention is a continuing one, further penalty not exceeding five thousand rupees for each day after the first day during which the contravention continues:

(2) If any person, who owns, controls or operates an electronic trading and transaction platform, contravenes the provisions of sections 5 and 7 or the rules made thereunder shall be liable to pay a penalty which shall not be less than fifty thousand rupees but which may extend up to ten lakh rupees, and where the contravention is a continuing one, further penalty not exceeding ten thousand rupees for each day after the first day during which the contravention continues.

CHAPTER V

MISCELLANEOUS

Powers of Central Government to issue instructions, directions, orders or guidelines.

12. The Central Government may, for carrying out the provisions of this Act, give such instructions, directions, orders or issue guidelines as it may deem necessary to any authority or officer subordinate to the Central Government, any State Government or any authority or officer subordinate to a State Government, an electronic trading and transaction platform or to any person or persons owning or operating an electronic trading and transaction platform, or a trader or class of traders.

Protection of action taken in good faith.

13. No suit, prosecution or other legal proceedings shall lie against the Central Government or the State Government, or any officer of the Central Government or the State Government or any other person in respect of anything which is in good faith done or intended to be done under this Act or of any rules or orders made thereunder.

	<p>14. The provisions of this Act shall have effect, notwithstanding anything inconsistent therewith contained in any State APMC Act or any other law for time being in force or in any instrument having effect by virtue of any law for the time being in force.</p>	Act to have overriding effect.
	<p>15. No civil court shall have jurisdiction to entertain any suit or proceedings in respect of any matter, the cognizance of which can be taken and disposed of by any authority empowered by or under this Act or the rules made thereunder.</p>	Bar of jurisdiction of civil court.
42 of 1956.	<p>16. Nothing contained in this Act, shall be applicable to the Stock Exchanges and Clearing Corporations recognised under the Securities Contracts (Regulation) Act, 1956 and the transactions made thereunder.</p>	Act not to apply to certain transactions.
	<p>17. (1) The Central Government may, by notification, make rules for carrying out the provisions of this Act.</p> <p>(2) In particular and without prejudice to the generality of the forgoing power, such rules may provide for all or any of the following matters, namely:—</p> <p>(a) the system of electronic registration for a trader and modalities of trade transaction of scheduled farmers' produce under sub-section (2) of section 4;</p> <p>(b) the procedure of payment under proviso to sub-section (3) of section 4;</p> <p>(c) the manner and procedure for filing a petition or an application before the Sub-Divisional Authority and appeal before the appellate authority under sub-section (10) of section 8;</p> <p>(d) the information regarding transactions under sub-section (2) of section 9;</p> <p>(e) the form and manner and the fee payable for filing an appeal under sub-section (2) of section 10;</p> <p>(f) the procedure for disposing of an appeal under sub-section (3) of section 10;</p> <p>(g) any other matter which is to be or may be prescribed.</p>	Power of Central Government to make rules.
	<p>18. Every rule made by the Central Government under this Act shall be laid, as soon as may be after it is made, before each House of Parliament, while it is in session, for a total period of thirty days which may be comprised in one session or in two or more successive sessions, and if, before the expiry of the session immediately following the session or the successive sessions aforesaid, both Houses agree in making any modification in the rule or both Houses agree that the rule should not be made, the rule shall thereafter have effect only in such modified form or be of no effect, as the case may be; so, however, that any such modification or annulment shall be without prejudice to the validity of anything previously done under that rule.</p>	Laying of rules.
	<p>19. (1) If any difficulty arises in giving effect to the provisions of this Act, the Central Government may, by order published in the Official Gazette, make such provisions not inconsistent with the provisions of this Act as may appear to it to be necessary for removing the difficulty.</p> <p>Provided that no order shall be made under this section after the expiry of the period of three years from the date of commencement of this Act.</p> <p>(2) Every order made under this section shall, as soon as may be after it is made, be laid before each House of Parliament.</p>	Power to remove difficulties.
Ord. 10 of 2020.	<p>20. (1) The Farmers' Produce Trade and Commerce (Promotion and Facilitation) Ordinance, 2020 is hereby repealed.</p>	Repeal and savings.

(2) Notwithstanding such repeal, anything done or any action under the said Ordinance, shall be deemed to have been done or taken under the corresponding provisions of this Act.

DR. G. NARAYANA RAJU,
Secretary to the Govt. of India.

भारत का राजपत्र The Gazette of India

सी.जी.-डी.एल.-अ.-27092020-222040
CG-DL-E-27092020-222040

असाधारण

EXTRAORDINARY

भाग II—खण्ड 1

PART II—Section 1

प्रधिकार से प्रकाशित

PUBLISHED BY AUTHORITY

सं. 45] नई दिल्ली, रविवार, सितम्बर 27, 2020/ अश्विन 5, 1942 (शक)

No. 45] NEW DELHI, SUNDAY, SEPTEMBER 27, 2020/ASVINA 5, 1942 (SAKA)

इस भाग में बिना पृष्ठ संख्या दी जाती है जिससे कि यह अलग संकलन के रूप में रखा जा सके।

Separate paging is given to this Part in order that it may be filed as a separate compilation.

MINISTRY OF LAW AND JUSTICE

(Legislative Department)

New Delhi, the 27th September, 2020/Asvina 5, 1942 (Saka)

The following Act of Parliament received the assent of the President on the 24th September, 2020 and is hereby published for general information:—

THE FARMERS (EMPOWERMENT AND PROTECTION) AGREEMENT ON PRICE ASSURANCE AND FARM SERVICES ACT, 2020

No. 20 OF 2020

[24th September, 2020.]

An Act to provide for a national framework on farming agreements that protects and empowers farmers to engage with agri-business firms, processors, wholesalers, exporters or large retailers for farm services and sale of future farming produce at a mutually agreed remunerative price framework in a fair and transparent manner and for matters connected therewith or incidental thereto.

Be it enacted by Parliament in the Seventy-first Year of the Republic of India as follows:—

CHAPTER I

PRELIMINARY

1. (1) This Act may be called the Farmers (Empowerment and Protection) Agreement on Price Assurance and Farm Services Act, 2020.

(2) It shall be deemed to have come into force on the 5th June, 2020.

Short title
and
commencement.

Definitions.

2. In this Act, unless the context otherwise requires,—

(a) "APMC yard" means the physical premises covering Agriculture Produce Market Committee Yard, by whatever name called, established for regulating markets and trade in farming produce under any State Act;

(b) "company" means a company as defined in clause (20) of section 2 of the Companies Act, 2013;

18 of 2013.

(c) "electronic trading and transaction platform" means a platform set up to facilitate direct and online buying and selling for conduct of trade and commerce of farming produce through a network of electronic devices and internet applications;

(d) "farm services" includes supply of seed, feed, fodder, agro-chemicals, machinery and technology, advice, non-chemical agro-inputs and such other inputs for farming;

(e) "farmer" means an individual engaged in the production of farming produce by self or by hired labour or otherwise, and includes the Farmer Producer Organisation;

(f) "Farmer Producer Organisation" means an association or group of farmers, by whatever name called,—

(i) registered under any law for the time being in force; or

(ii) promoted under a scheme or programme sponsored by the Central Government or the State Government.

(g) "farming agreement" means a written agreement entered into between a farmer and a Sponsor, or a farmer, a Sponsor and any third party, prior to the production or rearing of any farming produce of a predetermined quality, in which the Sponsor agrees to purchase such farming produce from the farmer and to provide farm services.

Explanation.—For the purposes of this clause, the term "farming agreement" may include—

(i) "trade and commerce agreement", where the ownership of commodity remains with the farmer during production and he gets the price of produce on its delivery as per the agreed terms with the Sponsor;

(ii) "production agreement", where the Sponsor agrees to provide farm services, either fully or partially and to bear the risk of output, but agrees to make payment to the farmer for the services rendered by such farmer; and

(iii) such other agreements or a combination of agreements specified above;

(h) "farming produce" includes—

(i) foodstuffs, including edible oilseeds and oils, all kinds of cereals like wheat, rice or other coarse grains, pulses, vegetables, fruits, nuts, spices, sugarcane and products of poultry, piggery, goatery, fishery and dairy, intended for human consumption in its natural or processed form;

(ii) cattle fodder, including oilcakes and other concentrates;

(iii) raw cotton, whether ginned or unginned;

(iv) cotton seeds and raw jute;

(i) "firm" means a firm as defined in section 4 of the Indian Partnership Act, 1932; 9 of 1932.

(j) "force majeure" means any unforeseen external event, including flood, drought, bad weather, earthquake, epidemic outbreak of disease, insect-pests and such other events, which is unavoidable and beyond the control of parties entering into a farming agreement;

(k) "notification" means a notification published by the Central Government or the State Government, as the case may be, in the Official Gazette and the expression "notified" shall be construed accordingly;

(l) "person" includes—

(i) an individual;

(ii) a partnership firm;

(iii) a company;

(iv) a limited liability partnership;

(v) a co-operative society;

(vi) a society; or

(vii) any association or body of persons duly incorporated or recognised as a group under any ongoing programmes of the Central Government or the State Government;

(m) "prescribed" means prescribed by rules made under this Act;

(n) "Registration Authority" means an authority notified as such by the State Government under section 12;

(o) "Sponsor" means a person who has entered into a farming agreement with the farmer to purchase a farming produce;

(p) "State" includes Union territory.

CHAPTER II

FARMING AGREEMENT

3. (1) A farmer may enter into a written farming agreement in respect of any farming produce and such agreement may provide for—

Farming agreement and its period.

(a) the terms and conditions for supply of such produce, including the time of supply, quality, grade, standards, price and such other matters; and

(b) the terms related to supply of farm services;

Provided that the responsibility for compliance of any legal requirement for providing such farm services shall be with the Sponsor or the farm service provider, as the case may be.

(2) No farming agreement shall be entered into by a farmer under this section in derogation of any rights of a share cropper.

Explanation.—For the purposes of this sub-section, the term "share cropper" means a tiller or occupier of a farm land who formally or informally agrees to give fixed share of crop or to pay fixed amount to the land owner for growing or rearing of farming produce.

(3) The minimum period of the farming agreement shall be for one crop season or one production cycle of livestock, as the case may be, and the maximum period shall be five years:

Provided that where the production cycle of any farming produce is longer and may go beyond five years, in such case, the maximum period of farming agreement may be mutually decided by the farmer and the Sponsor and explicitly mentioned in the farming agreement.

(4) For the purposes of facilitating farmers to enter into written farming agreements, the Central Government may issue necessary guidelines along with model farming agreements, in such manner, as it deems fit.

Quality, grade and standards of farming produce.

4. (1) The parties entering into a farming agreement may identify and require as a condition for the performance of such agreement compliance with mutually acceptable quality, grade and standards of a farming produce.

(2) For the purposes of sub-section (1), the parties may adopt the quality, grade and standards—

(a) which are compatible with agronomic practices, agro-climate and such other factors; or

(b) formulated by any agency of the Central Government or the State Government, or any agency authorised by such Government for this purpose,

and explicitly mention such quality, grade and standards in the farming agreement.

(3) The quality, grade and standards for pesticide residue, food safety standards, good farming practices and labour and social development standards may also be adopted in the farming agreement.

(4) The parties entering into a farming agreement may require as a condition that such mutually acceptable quality, grade and standards shall be monitored and certified during the process of cultivation or rearing, or at the time of delivery, by third party qualified assayers to ensure impartiality and fairness.

Pricing of farming produce.

5. The price to be paid for the purchase of a farming produce may be determined and mentioned in the farming agreement itself, and in case, such price is subject to variation, then, such agreement shall explicitly provide for—

(a) a guaranteed price to be paid for such produce;

(b) a clear price reference for any additional amount over and above the guaranteed price, including bonus or premium, to ensure best value to the farmer and such price reference may be linked to the prevailing prices in specified APMC yard or electronic trading and transaction platform or any other suitable benchmark prices;

Provided that the method of determining such price or guaranteed price or additional amount shall be annexed to the farming agreement.

Sale or purchase of farming produce.

6. (1) Where, under a farming agreement, the delivery of any farming produce is to be—

(a) taken by the Sponsor at the farm gate, he shall take such delivery within the agreed time;

(b) effected by the farmer, it shall be the responsibility of the Sponsor to ensure that all preparations for the timely acceptance of such delivery have been made.

(2) The Sponsor may, before accepting the delivery of any farming produce, inspect the quality or any other feature of such produce as specified in the farming agreement, otherwise, he shall be deemed to have inspected the produce and shall have no right to retract from acceptance of such produce at the time of its delivery or thereafter.

(3) The Sponsor shall,—

(a) where the farming agreement relates to seed production, make payment of not less than two-third of agreed amount at the time of delivery and the remaining amount after due certification, but not later than thirty days of delivery;

(b) in other cases, make payment of agreed amount at the time of accepting the delivery of farming produce and issue a receipt slip with details of the sale proceeds.

(4) The State Government may prescribe the mode and manner in which payment shall be made to the farmer under sub-section (3).

7. (1) Where a farming agreement has been entered into in respect of any farming produce under this Act, such produce shall be exempt from the application of any State Act, by whatever name called, established for the purpose of regulation of sale and purchase of such farming produce. Exemptions with respect to farming produce.
- 10 of 1955. (2) Notwithstanding anything contained in the Essential Commodities Act, 1955 or in any control order issued thereunder or in any other law for the time being in force, any obligation related to stock limit shall not be applicable to such quantities of farming produce as are purchased under a farming agreement entered into in accordance with the provisions of this Act.
8. No farming agreement shall be entered into for the purpose of— Sponsor prohibited from acquiring rights or making permanent modifications on farmer's land or premises.
- (a) any transfer, including sale, lease and mortgage of the land or premises of the farmer, or
- (b) raising any permanent structure or making any modification on the land or premises of the farmer, unless the Sponsor agrees to remove such structure or to restore the land to its original condition, at his cost, on the conclusion of the agreement or expiry of the agreement period, as the case may be:
- Provided that where such structure is not removed as agreed by the Sponsor, the ownership of such structure shall vest with the farmer after conclusion of the agreement or expiry of the agreement period, as the case may be.
9. A farming agreement may be linked with insurance or credit instrument under any scheme of the Central Government or the State Government or any financial service provider to ensure risk mitigation and flow of credit to farmer or Sponsor or both. Linkage of farming agreement with insurance or credit.
10. Save as otherwise provided in this Act, an aggregator or farm service provider may become a party to the farming agreement and in such case, the role and services of such aggregator or farm service provider shall be explicitly mentioned in such farming agreement. Other parties to farming agreement.
- Explanation.*—For the purposes of this section,—
- (i) "aggregator" means any person, including a Farmer Producer Organisation, who acts as an intermediary between a farmer or a group of farmers and a Sponsor and provides aggregation related services to both farmers and Sponsor;
- (ii) "farm service provider" means any person who provides farm services.
11. At any time after entering into a farming agreement, the parties to such agreement may, with mutual consent, alter or terminate such agreement for any reasonable cause. Alteration or termination of farming agreement.
12. (1) A State Government may notify a Registration Authority to provide for electronic registry for that State that provides facilitative framework for registration of farming agreements. Establishment of Registration Authority.
- (2) The constitution, composition, powers and functions of the Registration Authority and the procedure for registration shall be such as may be prescribed by the State Government.

CHAPTER III

DISPUTE SETTLEMENT

13. (1) Every farming agreement shall explicitly provide for a conciliation process and formation of a conciliation board consisting of representatives of parties to the agreement. Conciliation board for dispute settlement.
- Provided that representation of parties in such conciliation board shall be fair and balanced.

(2) A dispute arising from any farming agreement shall be first referred to the conciliation board formed as per the provisions of the farming agreement and every endeavour shall be made by such board to bring about settlement of such dispute.

(3) Where, in respect of any dispute, a settlement is arrived during the course of conciliation proceeding, a memorandum of settlement shall be drawn accordingly and signed by the parties to such dispute and such settlement shall be binding on the parties.

Mechanism
for dispute
resolution

14. (1) Where, the farming agreement does not provide for conciliation process as required under sub-section (1) of section 13, or the parties to the farming agreement fail to settle their dispute under that section within a period of thirty days, then, any such party may approach the concerned Sub-Divisional Magistrate who shall be the Sub-Divisional Authority for deciding the disputes under farming agreements.

(2) On receipt of a dispute under sub-section (1), the Sub-Divisional Authority may, if—

(a) the farming agreement did not provide for conciliation process, constitute a conciliation board for bringing about settlement of such dispute; or

(b) the parties failed to settle their dispute through conciliation process, decide the dispute in a summary manner within thirty days from the date of receipt of such dispute, after giving the parties a reasonable opportunity of being heard and pass an order for recovery of the amount under dispute, with such penalty and interest, as it deems fit, subject to the following conditions, namely:—

(i) where the Sponsor fails to make payment of the amount due to the farmer, such penalty may extend to one and half times the amount due;

(ii) where the order is against the farmer for recovery of the amount due to the Sponsor on account of any advance payment or cost of inputs, as per terms of farming agreement, such amount shall not exceed the actual cost incurred by the Sponsor;

(iii) where the farming agreement in dispute is in contravention of the provisions of this Act, or default by the farmer is due to force majeure, then, no order for recovery of amount shall be passed against the farmer.

(3) Every order passed by the Sub-Divisional Authority under this section shall have same force as a decree of a civil court and be enforceable in the same manner as that of a decree under the Code of Civil Procedure, 1908, unless an appeal is preferred under sub-section (4). 5 of 1908.

(4) Any party aggrieved by the order of the Sub-Divisional Authority may prefer an appeal to the Appellate Authority, which shall be presided over by the Collector or Additional Collector nominated by the Collector, within thirty days from the date of such order.

(5) The Appellate Authority shall dispose of the appeal within thirty days.

(6) Every order passed by the Appellate Authority under this section shall have same force as a decree of a civil court and be enforceable in the same manner as that of a decree under the Code of Civil Procedure, 1908. 5 of 1908.

(7) The amount payable under any order passed by the Sub-Divisional Authority or the Appellate Authority, as the case may be, may be recovered as arrears of land revenue.

(8) The Sub-Divisional Authority or the Appellate Authority shall, while deciding disputes under this section, have all the powers of a civil court for the purposes of taking evidence on oath, enforcing the attendance of witnesses, compelling the discovery and production of documents and material objects and for such other purposes as may be prescribed by the Central Government.

(9) The manner and procedure for filing a petition or an application before the Sub-Divisional Authority and an appeal before the Appellate Authority shall be such as may be prescribed by the Central Government.

15. Notwithstanding anything contained in section 14, no action for recovery of any amount due in pursuance of an order passed under that section, shall be initiated against the agricultural land of the farmer.

No action for recovery of dues against farmer's land.

CHAPTER IV

MISCELLANEOUS

16. The Central Government may, from time to time, give such directions, as it may consider necessary, to the State Governments for effective implementation of the provisions of this Act and the State Governments shall comply with such directions.

Power of Central Government to give directions.

45 of 1960. 17. All authorities, including Registration Authority, Sub-Divisional Authority and Appellate Authority, constituted or prescribed under this Act, shall be deemed to be public servants within the meaning of section 21 of the Indian Penal Code.

Authorities under Act to be public servants.

18. No suit, prosecution or other legal proceeding shall lie against the Central Government, the State Government, the Registration Authority, the Sub-Divisional Authority, the Appellate Authority or any other person for anything which is in good faith done or intended to be done under the provisions of this Act or any rule made thereunder.

Protection of action taken in good faith.

19. No civil Court shall have jurisdiction to entertain any suit or proceedings in respect of any dispute which a Sub-Divisional Authority or the Appellate Authority is empowered by or under this Act to decide and no injunction shall be granted by any court or other authority in respect of any action taken or to be taken in pursuance of any power conferred by or under this Act or any rules made thereunder.

Bar of jurisdiction of civil court.

20. The provisions of this Act shall have effect notwithstanding anything inconsistent therewith contained in any State law for the time being in force or in any instrument having effect by virtue of any such law other than this Act.

Act to have an overriding effect.

Provided that a farming agreement or such contract entered into under any State law for the time being in force, or any rules made thereunder, before the date of coming into force of this Act, shall continue to be valid for the period of such agreement or contract.

42 of 1956. 21. Nothing contained in this Act shall be applicable to the stock exchanges and clearing corporations recognised under the Securities Contracts (Regulation) Act, 1956 and the transactions undertaken therein.

Act not to apply to stock exchanges and clearing corporations.

22. (1) The Central Government may, by notification in the Official Gazette, make rules for carrying out the provisions of this Act.

Power of Central Government to make rules.

(2) In particular, and without prejudice to the generality of the foregoing power, such rules may provide for all or any of the following matters, namely:—

(a) other purposes for which the Sub-Divisional Authority or the Appellate Authority shall have the powers of civil court under sub-section (8) of section 14;

(b) the manner and procedure for filing petition or application before the Sub-Divisional Authority, and an appeal before the Appellate Authority, under sub-section (9) of section 14;

(c) any other matter which is to be, or may be, prescribed, or in respect of which provision is to be made, by rules, by the Central Government.

(3) Every rule made by the Central Government under this Act shall be laid, as soon as may be after it is made, before each House of Parliament, while it is in session, for a total

period of thirty days which may be comprised in one session or in two or more successive sessions, and if, before the expiry of the session immediately following the session or the successive sessions aforesaid, both Houses agree in making any modification in the rule or both Houses agree that the rule should not be made, the rule shall thereafter have effect only in such modified form or be of no effect, as the case may be; so, however, that any such modification or annulment shall be without prejudice to the validity of anything previously done under that rule.

Power of State Government to make rules.

23. (1) The State Government may, by notification in the Official Gazette, make rules for carrying out the provisions of this Act.

(2) In particular, and without prejudice to the generality of the foregoing power, such rules may provide for all or any of the following matters, namely:—

(a) the mode and manner of payment to the farmer under sub-section (4) of section 6;

(b) the constitution, composition, powers and functions of the Registration Authority, and the procedure for registration under sub-section (2) of section 12;

(c) any other matter which is to be, or may be, prescribed, or in respect of which provision is to be made, by rules, by the State Government.

(3) Every rule made by the State Government under this Act shall be laid, as soon as may be after it is made, before each House of the State Legislature where it consists of two Houses, or where such Legislature consists of one House, before that House.

Power to remove difficulties.

24. (1) If any difficulty arises in giving effect to the provisions of this Act, the Central Government may, by order published in the Official Gazette, make such provisions, not inconsistent with the provisions of this Act, as may appear to it to be necessary for removing the difficulty.

(2) Every order made under this section shall be laid, as soon as may be after it is made, before each House of Parliament.

Repeal and savings.

25. (1) The Farmers (Empowerment and Protection) Agreement on Price Assurance and Farm Services Ordinance, 2020 is hereby repealed.

Ord. 11 of 2020.

(2) Notwithstanding such repeal, anything done or any action taken under the Farmers (Empowerment and Protection) Agreement on Price Assurance and Farm Services Ordinance, 2020 shall be deemed to have been done or taken under the corresponding provisions of this Act.

Ord. 11 of 2020.

DR. G. NARAYANA RAJU,
Secretary to the Govt. of India.